Влада – Радам!

Голос України

ГАЗЕТА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

№ 97 (1597) ♦ Четвер, 5 червня 1997 року ♦ Ціна договірна

Верховна Рада хоче побачити підписані з Росією документи. І почути Президента

Парламентська хроніка

Ранкове засідання 4 червня

«У Верховній Раді завжди є місце для компромісу». Автор афоризму — голова Комітету з питань фінансів і банківської діяльності Віктор Суслов — мав рацію. Саме компроміс був рушійною силою у прийнятті доопрацьованого проекту закону про внесення змін і доповнень до закону України «Про систему оподаткування стосовно соціальних фондів та бюджетних платежів». Ухвалення цього закону, на думку доповідача, забезпечило стабільність і сталість бюджетної системи і розчищає дорогу «до прицільної» роботи над бюджетом.

(Закінчення на 2-й стр.).

Європейська безпека – наша безпека

Учора розпочався офіційний візит до України Голови Палати депутатів парламенту Чеської Республіки Мілоша Земана. Його прийняв Голова Верховної Ради Олександр Мороз. На сьогодні плановано зустрічі в комітетах у закордонних справах і зв'язках з СНД, з питань оборони і державної безпеки, фінансів і банківської діяльності, економічної політики та управління народним господарством. Завтра гість зустрінеться з українськими журналістами в медіа-клубі. Відбудеться спільна прес-конференція.

Головна мета візиту, як повідомили під час брифінгу в МЗС України, — налагодження міжпарламентських зв'язків, обговорення перспектив торгово-економічного співробітництва. Також під час зустрічей плановано порушити питання та обмінятися думками щодо створення системи європейської безпеки.

Від кожного — за здібностями, кожному — по черзі

Положення про новий порядок виплати заробітної плати у закладах, фінансованих з обласного бюджету, затвердив голова Донецької облдержадміністрації Віктор Янукович. Віднині за умов нестачі коштів першими гроші отримуватимуть так звані соціально незахищені категорії трудящих — інваліди, матері-одиначки, «афганці», «чорнобильці» та ін. Останні в списку —управлінці, перші керівники . Вони ж відповідатимуть персонально в разі порушення принципу соціальної справедливості. Сам голова облдержадміністрації заявив, що отримуватиме гроші останнім із бюджетників.

Старий новий голова Радміну

Учора на засіданні Верховної Ради Автономної Республіки Крим 78 голосами народних депутатів звільнено голову уряду автономії Аркадія Демиденка. На цю посаду призначено Анатолія Франчука.

Ви схвильовані?

5 червня – Всесвітній день охорони навколишнього середовища. А чи всім відомо, яким насправді є наше довкілля?

(Читайте на 12-й стор.).

Лист на першу сторінку

Екологія: біль і сором

Землю охопило полум'я екологічної кризи, яка реально загрожує перерости в екологічну катастрофу. Про це переконливо сказано в проекті нового міжнародного кодексу відносин людства з біосферою "Хартії Землі", який має схвалити ООН у 2000 році.

Ознаки екологічного лиха, що насувається, наче грозова хмара, настільки очевидні, що не помічати його можуть лише сліпі та глухі. Цілком зрозуміло: вирішальною умовою екологічного порятунку є формування природоохоронного світогляду. Однак апріорі можна стверджувати, що такий світогляд сьогодні має не більше одного відсотка населення Ойкумени і формується він трагічно повільно.

Для відвернення екологічної катастрофи потрібна широка програма заходів, ініціативу в яких повинна незмінно тримати в своїх руках держава. На міжнародній арені українська екологічна ініціатива потрібна більше, ніж співробітництво з НАТО.

Микола ЯЦЕНКО,
еколог.

Канів.

Павло ЛАЗАРЕНКО:

«Угоди влаштовують і Україну, і Росію»

Прем'єр-міністр України Павло Лазаренко, коментуючи під час пресконференції підписані з Російською Федерацією угоди, зазначив, що вони повністю влаштовують і Україну, і Росію. Тобто, у даному разі про компроміс не йдеться, оскільки немає тих, хто внаслідок цього виграв чи програв. Звичайно, до того часу, доки не обнародувано всі угоди та протоколи, судити про це важко. Проте, за логікою, якщо вже Україна здала в оренду свою територію (на 20 років), то вона все ж таки мала виграти.

(Закінчення на 2-й стор.).

Урожай-97

Порадилися і вирішили: бути великому хлібу

Прем'єр-міністр України Павло Лазаренко провів у Києві нараду з підготовки до збирання врожаю, догляду за посівами, заготівлі кормів і розвитку тваринництва. Пріоритетними він назвав забезпечення сільгоспвиробника пальним і ремонт агрегатів.

Валовий збір озимої пшениці в Україні прогнозується 1997 року обсягом в 20 млн. тонн, повідомив на нараді перший заступник міністра сільського господарства і продовольства України Борис Супіханов.

(Закінчення на 2-й стор.).

Постанова Верховної Ради України

Про звернення до Президента України щодо його виступу на сесії Верховної Ради України з позачерговим посланням про зовнішнє становище України

Відповідно до пункту 8 статті 85 та пункту 2 статті 106 Конституції України Верховна Рада України **постановляє:**

У зв'язку з підписанням 28 та 31 травня 1997 року міжурядових та міждержавних угод між Україною та Російською Федерацією звернутися до Президента України Кучми Л. Д. з пропозицією виступити на сесії Верховної Ради України в червні 1997 року з позачерговим посланням до Верховної Ради України про зовнішнє становище України з попереднім наданням народним депутатам всіх матеріалів по підписаних договорах та угодах.

Голова Верховної Ради України
О. МОРОЗ

м. Київ, 4 червня 1997 року
№ 296/97-ВР

Урожай-97

Порадилися і вирішили: бути великому хлібу

(Початок на 1-й стор.).

За його словами, цього року посіяно зернових на 2,8 млн. гектарів більше, ніж минулого. Ярі культури займають площі 13,6 млн. гектарів, це на 305 тис. га більше, ніж минулого року. Збільшилися площі під соняшником, менше, ніж в минулому році засіяно цукрового буряка.

За інформацією Мінсільгосппроду України, всього 20—40% зернозбиральних комбайнів готові до роботи. «Нам потрібно не менш як 20—30 млн. грн. для закупки запчастин, а решту господарства в змозі забезпечити власними силами», — сказав Б. Супіханов.

Прем'єр-міністр пообіцяв, що уряд розгляне питання додаткового фінансування, і дав доручення кільком міністерствам і відомствам внести пропозиції щодо поставки 1,2 млн. тонн дизпалива і 2 млн. тонн бензину, необхідних для збирання врожаю.

Передплата-97

Новий канал, нова хвиля

У Полтаві створено нову телерадіокомпанію «Полтава». З подробицями — генеральний директор Георгій Чечик.

—Не було, як кажуть, щастя та нещастя допомогло. Радіокомпанія «Полтава-лада плюс» опинилась у фінансовому цейтноті. До розв'язання проблеми долучилися міськвиконком, регіональне правління «Приватбанку» і телекомпанія «ЮТА-ТБ». Результатом стало народження нової телерадіокомпанії.

Її телецентр оснащено найновітнішим обладнанням, яке дасть високу якість передач.

—З чим нова телерадіокомпанія прийде до глядачів?

—Тематика широка і різноманітна: новини, дитячі, авторські, спортивні програми, найкращі фільми, хіт-паради. Телепродукція найвищого гатунку створюватиметься під егідою ММЦ (Міжнародного медіа-центру) і винятково українською мовою.

—А яка доля радіо «Полтава-лада плюс»?

—Радіостанція залишилася в ефірі, щоправда, вже під нашою егідою. Колективу ми запропонували працювати і на «Полтаві».

Григорій ГРИНЬ.

Полтавська область.

Парламентська хроніка

І знову вчаться на власних помилках?

Вечірнє засідання 3 червня

Одразу по перерві депутати ще раз повернулися до Закону «Про податкову систему». Комітет з питань бюджету запропонував внести до нього зміну. Зокрема, пропонували, з одного боку, обмежити можливість необов'язкових платежів, а з другого — встановлювати такі закони про державний бюджет.

Врешті депутати зійшлися на думці, що в цих пропозиціях є раціональне зерно, а тому доручили комітетам з питань бюджету і з питань фінансів та банківської діяльності доопрацювати проект змін і доповнень до Закону «Про податкову систему».

Потім сесія розглянула у другому читанні Державну програму приватизації на цей рік. Як зазначив доповідач Геннадій Угаров, після першого читання вийшов указ Президента щодо програми приватизації, а до Верховної Ради надійшов відповідний законопроект. Тому робоча група разом з науково-експертним відділом Секретаріату ВР розглянула його і внесла деякі зміни до програми, прийнятої сесією у першому читанні.

Водночас Геннадій Угаров зауважив, що на розгляд народних обранців не вносилися положення, які суперечать чинному законодавству. А Голова Верховної Ради Олександр Мороз додав, що відповідно до указу вирішено приватизувати навіть Миколаївський глиноземний завод, який внесено до переліку стратегічних об'єктів, що не підлягають приватизації.

Сесія прийняла Державну програму приватизації як закон, щоб не можна було змінювати ані порядок, ані форми приватизації.

Напевне, з найбільшою напруженістю депутати очікували повторного другого читання проекту закону «Про вибори народних депутатів». Проте, на жаль, компромісу досягти не вдалося, і жодна пропозиція не набрала необхідної кількості голосів. Олександр Мороз змушений був зняти цей законопроект з розгляду, його, по суті, було заблоковано депутатськими групами «Єдність» та «Конституційний центр». Голова Верховної Ради так охарактеризував чергову спробу прийняти закон про вибори: «Очевидно, ми вчимося тільки на власних помилках. На помилках попередників не вчимося». Водночас прийнято рішення доручити тимчасовій комісії спільно з головами комітетів узагальнити пропозиції до законопроекту і внести його на розгляд сесії наступного дня.

Верховна Рада прийняла закон «Про внесення змін і доповнень до Декрету Кабінету міністрів «Про валютне регулювання». Відтепер підприємства-експортери звільнені від обов'язкового продажу 50 відсотків валютної виручки.

Володимир КОРОЛЮК.

Верховна Рада хоче побачити підписані з Росією документи. І почути Президента.

Ранкове засідання 4 червня

(Початок на 1-й стор.).

Там, де з узгодженням підходів з'явилися проблеми, запланований до розгляду питання ставали предметом обговорення майбутніх пленарних засідань. Так, знову перспективу «на потім» має проект закону України про вибори народних депутатів (повторне друге читання). Бо вже перші спроби, нарешті, вирішити його долю спіткнулися об відсутність компромісу. Додав запалу Василь Степенко, поскаржившись на те, що тимчасова спеціальна комісія з доопрацювання проекту нехтує його численні поправки: «Їх можуть враховувати або ні, але не звертати на мою пропозицію жодної уваги — це не робота». Отже, доля майбутніх виборів залежить і від того, як швидко тимчасова комісія під керівництвом Валерія Мішури оцінить цей доробок.

Відомо, останнім часом парламент знову став небажаним трибуном у телеефірі. З екранів телевізорів зникла «Трибуна депутатських груп і фракцій». Пояснення на кштальт «Верховна Рада не перераховує грошей за висвітлення своєї діяльності» цілком безглузді, обурювалися депутати, що брали участь у півгодинній розминці на тему: **«Чому парламент позбавляють слова».** Юрій Оробець підкреслив, він особисто не поділяє поглядів багатьох своїх колег, але чудово розуміє: якщо сьогодні не дати слова їм, завтра позбавлять слова і його. Тому всі депутати мають дружно відстоювати свої права на свободу оприлюднення поглядів і позицій. Наприкінці розминки було ухвалено: щодня по півгодини відводити на «різне» і, відповідно, продовжити робочий день на 30 хвилин, щоб не постраждав порядок денний.

Багато запитань у депутатів викликали угоди, підписані від імені України Прем'єром і Президентом під час візиту В. Черномирдіна і Б. Єльцина в Україну. За цілковитого браку інформації про ці документи доцільно, щоб Президент Леонід Кучма виступив у парламенті і розповів про свою позицію у зовнішній політиці України ще до ратифікації підписаних угод. Щоправда, представник Президента у парламенті Роман Безсмертний не сприймав таку вимогу депутатів. Він вважає, що не потрібно вимагати виступу Президента з кожного приводу, щоб він тут пояснював те, чого він не підписував. Бо 99 відсотків документів підписував Прем'єр (!). Таке уточнення ще більше загострило допитливість депутатів, і вони прийняли постанову, якою передбачено, що Президент протягом червня виступить перед парламентаріями з приводу можливих поворотів у зовнішній політиці України. Звісно, надавши попередньо всі матеріали, пов'язані з підписаними угодами. Наприкінці ранкового засідання депутати обговорювали в першому читанні проекти законів України про внесення змін і доповнень до Закону «Про страхування» (стосовно статті 12 і 31) та закону України про внесення доповнень до Повітряного кодексу України та Кодексу торговельного мореплавства України.

* * *

Після перерви народні депутати схвалили одразу кілька законопроектів, відносно яких раніше велися дискусії: про внесення змін і доповнень до закону «Про страхування», зокрема стосовно статей 12 та 31; про внесення доповнень до Повітряного кодексу України та Кодексу торговельного мореплавства; про внесення змін до статей 19 і 64 закону «Про пенсійне забезпечення».

Пропонувалося встановити мінімальну пенсію в розмірі нинішнього споживчого кошика, тобто 70 гривень на місяць, а максимальну, враховуючи, звичайно, трудову діяльність людини, — 210 гривень.

Однак, як завжди, проти цього законопроекту виступили представники Кабінету міністрів. Особливо міністр фінансів Ігор Митюков, який запевняв усіх, що Пенсійний фонд не витримає такого навантаження, оскільки й за нинішніх мізерних пенсій він має дефіцит два мільярди гривень.

Незважаючи на палкі заперечення урядовців, закон було прийнято 255 голосами.

Ухвалено в другому читанні Закон України «Про природні монополії».

Людмила КОХАНЕЦЬ,
Анатолій КРАСЛЯНСЬКИЙ.

Указ Президента — ще не указ?

Зрив передплати газет і журналів на друге півріччя цього року змусив багато редакційних колективів Донецької області звернутися до обкому профспілки працівників культури з відповідними вимогами. Їх, у свою чергу, було адресовано голові Комітету законодавчого забезпечення свободи слова і засобів масової інформації Верховної Ради України. Одне із звернень із коментарями «Голос України» публікує нижче.

Президентові України
Л. Д. Кучмі
Голові Верховної Ради
України О. О. Морозу
Прем'єр-міністрові України
П. І. Лазаренку

Звертаємо вашу увагу на те, що фактично зривається передплата періодичних видань. Кабінет міністрів України не затвердив тарифів на розповсюдження преси. В результаті відомчих і міністерських «ігор» втрачається дорогоцінний час на передплату, що неминуче веде до зниження тиражів масових газет, до звуження інформаційного простору країни. По суті, порушується конституційне право громадян України на вільний доступ до інформації. Кабмін і Мінзв'язку замість того, щоб відповідно до прийнятого Указу «Про державну економічну підтримку вітчизняних засобів масової інформації» від 16 квітня ц. р. надати допомогу пресі, затягують передплатну кампанію, пред'являють редакціям нічим не обгрунтовані завищені тарифи на розповсюдження газет і журналів. Окрім того, попри неодноразові запевнення вищих службових осіб держави про зняття ПДВ з передплати, з редакцій газет уже стягнено податок на додану вартість за січень-квітень 1997 р.

Учасники розширеного пленуму Донецької обласної організації Спілки журналістів України наполягають на вжитті термінових заходів для початку передплати на II півріччя 1997 р. періодичних видань за поштовими тарифами I півріччя. Вимагаємо також внести остаточну ясність у питання сплати ПДВ з передплати I півріччя 1997 р. редакціями газет, що мали пільги за указом Президента України від 26.02.1996 р.

Розширений пленум правління Донецької обласної організації Спілки журналістів України.

ВІД РЕДАКЦІЇ

Документи, надіслані з Донецька, схвалено 21 травня цього року, тобто за кілька днів до прийняття постанови Кабінету міністрів України від 26 травня 1997 року /№503/ «Про тарифи на розповсюдження вітчизняних друкованих засобів масової інформації», якою, здавалося би, знімаються порушені обкомом профспілки працівників культури наболілі питання.

Ми, однак, вирішили надрукувати це звернення на пропозицію Комітету Верховної Ради України законодавчого забезпечення свободи слова та засобів масової інформації.

Бо насправді наболілі питання не знято.

По-перше, вже сам відомий указ Президента України від 16 квітня 1997 року істотно обмежує перелік видань, які отримують державну підтримку. Пункт 4 указу, до того ж, націлений на подальше скорочення періодики.

По-друге, вже навіть з формальних ознак видно, як «оперативно» уряд виконує волю глави держави /40 днів знадобилося для підготовки і прийняття постанови Кабміну за указом, навіть місяця виявилося мало/. За такої «охочості» виконання абсолютно неважко здогадатися, як надалі урядові структури організаційно «сприятимуть» передплаті. А за такої штучної затримки її нині украй потрібне створення найкращих умов.

По-третє, слід робити висновки на майбутнє. І тут оцінки людей, зацікавлених організацій, як-от донецького профспілкового обкому, мають бути корисні, спонукати чиновників до совісті й діла.

Через це й друкуємо надіслані документи.

Мал. Анатолія АНДРЄЄВА.

Павло ЛАЗАРЕНКО:
«Угоди влаштовують і Україну, і Росію»

(Початок на 1-й стор.).

Втім, як зазначив Прем'єр-міністр, він коментуватиме лише економічні домовленості, залишивши політику за Президентом. Отже, за словами Павла Лазаренка, на дату підписання угод загальна сума боргу України перед Росією становила 3 млрд. 74 млн. доларів США. (Щоправда, тут не враховано 1,4 млрд. доларів за кредитною угодою від 1995 року, під яку випущено цінні папери, а сам борг реструктуризовано. Тож під час переговорів про нього не йшлося.)

За підписаними угодами Росія мусить сплатити 526 млн. доларів за передану їй українську частку суден, а також щороку (протягом 20 років) сплачуватиме за оренду землі, бухт та інфраструктури 97,75 млн. доларів. Загалом це становитиме близько 2,5 млрд. доларів США, які буде спрямовано на погашення боргу України. Зазначимо, що напередодні переговорів українська сторона вимагала за оренду майже 425 млн. доларів на рік, але, як бачимо, змушена була в чотири рази зменшити свої претензії. Чому так сталося і з чого виходила наша країна, коли вимагала таку суму, поки що ніхто не пояснив. Втім, Павло Лазаренко і не вдавався у детальні пояснення, відсилаючи журналістів до ще не надрукованих документів. Та він зазначив, що внаслідок підписаних угод буде покладено край взаємним економічним блокадам. Насамперед ідеться про подвійне стягнення податку на додану вартість, адже, як відомо, в той час, коли всі інші країни сплачували цей податок лише при імпорті чи експорті продукції, Україна змушена була платити в обох випадках.

Також досягнуто деяких домовленостей з урегулювання торгового режиму, бо хоч до сьогодні між Україною та Російською Федерацією й існувала угода про вільну торгівлю, але проблеми щодо експорту українського цукру, спирту, горілчаних виробів говорили про інше. До того ж, Росія запровадила паспорт бартерної операції, що також блокувало режим вільної торгівлі, бо щоб його отримати, потрібно було згаяти три місяці.

Зі свого боку Україна зобов'язалася розібратися з механізмом регулювання імпорту в Україну легкових автомобілів, не обладнаних каталізаторами, вирішити питання із транзитом російських товарів, у тому числі хімічних речовин. Уряд України пообіцяв забезпечити ратифікацію у третьому кварталі 1997 року угоди між урядами наших держав про експорт російського природного газу в Україну та його транзит через нашу територію в європейські країни і погодити до 1 липня у Фонді держмайна й Антимонопольному комітеті документи щодо АТ «Газтранзит». Український уряд також пообіцяв своєю постановою винести державний пакет акцій АТ «Линос» у розмірі 45 відсотків на некомерційний конкурс і запропонував російським постачальникам нафти взяти в ньому участь. Втім, незрозуміло, як це погоджується із законопроектом, котрий розглядається у Верховній Раді і передбачає передачу цих акцій в управління резидентові України. Словом, питання виникають. Сподіваємося, що після опублікування всіх домовленостей таки можна буде дати на них обґрунтовану відповідь.

Сергій ЛАВРЕНЮК.
Фото Олександра КЛИМЕНКА.

Захист для господарника
Арбітражному суду — 6 років

Минуло 6 років, як Верховна Рада України прийняла Закон «Про арбітражний суд». Цей день — 4 червня 1991 року — ми вважаємо юридичним і фактичним початком створення спеціальних судових органів із захисту прав та інтересів, що їх охороняє закон, учасників господарських правовідносин — системи арбітражних судів України.

Законом було встановлено, що арбітражний суд притаманними тільки йому засобами, поєднуючи особливості суду і арбітрування, є найбільш придатним для розв'язання конфліктних ситуацій у господарських відносинах і здійснення правосуддя в цій сфері.

За час свого існування арбітражні суди пройшли важливий етап становлення і формування як проста, ефективна і доступна суб'єктам господарювання гілка єдиної судової влади.

Особливе значення для подальшого удосконалення системи арбітражних судів мало прийняття Конституції України, у якій зазначено, що судова система будується не лише за принципами територіальності, спеціалізації, тобто визначено місце існуючого спеціалізованого суду в загальній системі судів.

Здійснюючи захист прав та інтересів суб'єктів господарювання в найскладніших умовах реформування суспільства і ринкових перетворень, арбітражні суди України, в яких нині працюють 322 судді, прийняли до провадження і вирішили з 1 червня 1991 року по червень 1997-го майже 500 тис. справ.

В умовах дії частини старих законодавчих актів, недосконалості і суперечливості нових, постійних змін всієї нормативної бази розв'язувати спори стало значно складніше. Найхарактерніші з них пов'язані з появою нових господарських відносин, розширенням сфери використання таких цивілізованих способів забезпечення виконання договірних зобов'язань, як гарантія, застава, страхування ризиків, запровадження векселів. Збільшилось число спорів між акціонерами — юридичними особами з питань права власності, розподілу майна, інших важливих для існування акціонерних товариств питань.

Найбільша питома вага в загальній кількості спорів, які розв'язують арбітражні суди, це спори, що обумовлені продовженням платіжної кризи, зростанням дебіторської і кредиторської заборгованості, величезної хвилі банкрутств, причому не лише довірчих товариств і малих підприємств, а й банків, страхових компаній і крупних підприємств із складною інфраструктурою і великою кількістю працюючих.

Спеціалізація такої ланки системи, як арбітражні суди, визначається не тільки характером і категорією тих справ, які вони розглядають, а й тим, що зміст і напрями роботи цих судів безпосередньо обумовлюються економічними проблемами держави, в сучасних умовах —необхідністю посилення її впливу на процеси ринкових перетворень. Так, тільки неординарними і узгодженими діями усіх гілок влади, в тому числі і судової, можна розв'язати проблему наповнення доходної частини державного бюджету, щоб відвернути поглиблення кризових явищ в економіці.

Використовуючи конкретні матеріали справ, аналізуючи їх, арбітражні суди намагаються впливати на поліпшення правового регулювання відносин між суб'єктами господарювання. Саме ця робота — один із найважливіших напрямів діяльності арбітражних судів. На жаль, у Конституції України не передбачено права законодавчої ініціативи за Верховним судом і Вищим арбітражним судом України. Проте ми використовуємо можливості для внесення відповідних пропозицій і проектів до уряду.

Незважаючи на надзвичайну складність і різноманітність питань, які сьогодні розв'язують арбітражні суди, абсолютна їх більшість відповідає вимогам закону, вирішується на підставі повноти та об'єктивності аналізу фактичних обставин і доказів. У першому кварталі 1997 року в порядку перевірки прийнятих рішень за заявами сторін і протестами прокурорів було скасовано 1,49 відсотка рішень до кількості розглянутих справ.

Вирішальним чинником того рівня, на якому працюють арбітражні суди, є стабільні, добре підготовлені, чесні й віддані справі кадри. Останнім часом якісний склад суддівського корпусу змінився на краще за рахунок молодих кваліфікованих спеціалістів.

На жаль, ми не змогли уникнути таких прикрих випадків, як прийняття рішень, що не відповідають чинному законодавству та матеріалам справи, порушення процесуальних норм, строків розгляду справ, навіть тяганини. Є багато проблем в організації роботи суддів, у забезпеченні їх приміщенням, матеріальними ресурсами.

Проте в цілому арбітражні суди працюють стабільно, вони спроможні і надалі як система спеціалізованого суду виконувати функції захисту порушених прав господарюючих суб'єктів незалежно від форм власності, провадження ринкових відносин і заслуговують на гідне і стабільне до себе ставлення з боку держави і суспільства в умовах перебудови судової системи.

Відзначаючи шосту річницю створення та діяльності системи арбітражних судів України, бажаю суддям, усім працівникам суду щастя, здоров'я, творчої наснаги і витримки в благородній справі розбудови демократичної правової держави.

Дмитро ПРИТИКА,
голова Вищого арбітражного суду України.

У КОМІТЕТАХ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Комітет з питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією розглянув поданий Президентом України проект закону «Про внесення змін і доповнень до Кримінально-процесуального кодексу України та деяких інших законодавчих актів», яким пропонується невідкладно надати статус органу попереднього слідства і дізнання Національному бюро розслідувань України (НБР), створеному відповідним Указом від 24 квітня 1997 року.

Голова комітету Григорій Омельченко зазначив, що утворення НБР — практична реалізація ідеї створення спеціального державного органу з боротьби з корупцією у вищих ешелонах влади і найбільш небезпечними організованими угрупованнями, яку він прагнув впровадити в життя протягом п'ятнадцяти років. Однак правовий аналіз положень відповідного Указу Президента і проекту закону, поданого в розвиток зазначеного Указу, дає підстави визнати недопустимим створення і функціонування НБР у запропонованому вигляді, організації діяльності, правовому статусі.

Утворивши НБР як центральний орган виконавчої влади, Президент призначив директора НБР та встановив, що заступників директора і начальників регіональних відділень має призначати сам Президент. Слід зауважити, що згідно з Конституцією України Президент здійснює повноваження, перелічені в ст. 106, та інші повноваження, передбачені Конституцією України, але призначення ним безпосередньо заступників керівників центральних органів Конституцією не передбачено. За такого підходу щодо новоствореного правоохоронного органу, котрий Президент пропонує наділити досі нечуваними для слідчо-оперативного органу повноваженнями, не буде реального ефективного цивільного контролю, що за нинішніх соціально-політичних умов не лише недопустимо, а й небезпечно. Здійснення такого контролю можливе, насамперед, шляхом участі парламенту в процесі призначення і звільнення керівництва НБР. Зарубіжний досвід демократичних країн — підтвердження тому. Наприклад, директор Федерального бюро розслідувань США (до речі, ця країна за формою правління є президентською республікою, а ФБР — лише структурний підрозділ Міністерства юстиції) призначається Президентом за погодженням з парламентом США.

Комітет вважає за обов'язкове передбачити в законі такий порядок призначення і звільнення керівництва НБР, за якого директор НБР призначався і звільнявся б Президентом України за згодою Верховної Ради. В такому разі Верховна Рада України мала б право (як це передбачено Конституцією щодо Генерального прокурора) висловити недовіру директорові НБР і — як наслідок —домагатися його відставки з посади. Це, на думку народних депутатів, стане запорукою того, що НБР використовуватиметься лише за призначенням і діятиме на підставі і на виконання закону, а не служитиме конкретним посадовим особам.

Як випливає з Указу і запропонованого Президентом відповідного законопроекту, НБР діятиме на підставі Положення про НБР, що затверджує Президент за поданням директора НБР (п.8 Указу) і яким визначатиметься правовий статус цього органу, його завдання, структура, правова основа діяльності, в т. ч. оперативно-розшукової (п. 3 проекту). Такий підхід, на думку членів комітету, недопустимий з огляду на його неконституційність. Правову основу організації і діяльності такого новоствореного правоохоронного органу, як НБР, має визначати не підзаконний нормативний акт (у даному випадку положення), а закон.

Це безпосередньо випливає з частини першої статті 92 Конституції України, де сказано: виключно законами України визначаються організація і діяльність органів виконавчої влади (п.12), органів дізнання і слідства (п.14). На сьогодні в Україні немає жодного органу попереднього слідства і дізнання, правовий статус, правова основа діяльності якого визначалися б не законом, а положенням, інструкцією чи наказом. Саме відповідними законами («Про міліцію», «Про службу безпеки України», «Про прокуратуру») визначаються організація і діяльність міліції, служби безпеки, прокуратури. І навіть за таких обставин працівники цих органів допускають безпідставне застосування закону, перевищення повноважень, як-от незаконне кримінальне переслідування, безпідставне порушення і закриття кримінальних справ, незаконне застосування оперативних заходів тощо.

Крім того, своїм указом Президент України доручив Кабінету міністрів здійснити організаційні заходи, пов'язані з утворенням НБР, розміщенням, фінансовим, матеріально-технічним та іншим забезпеченням його діяльності, та визначити умови роботи працівників НБР, оплати їх праці, а також порядок присвоєння їм звань (п.10). Встановлено, що НБР формується з працівників існуючих оперативно-слідчих підрозділів правоохоронних органів, військовослужбовців (п.6), яким присвоюються спеціальні звання, і за своїм статусом вони прирівнюються до військовослужбовців (п.10), а структуру, граничну чисельність працівників і штатний розпис НБР та регіональних бюро затверджує Президент за поданням директора НБР, погодженим із Кабінетом міністрів України.

Всі ці заходи також безпосередньо стосуються організації і діяльності НБР як органу виконавчої влади, попереднього слідства і дізнання і, як уже зазначалося, відповідно до Конституції (п. п. 12 і 14 частини першої статті 92) мають бути врегульовані виключно законом. Окрім цього, законами України встановлюються військові звання, дипломатичні ранги та інші спеціальні звання (п. 6 частина друга статті 92 Конституції), а тому депутатам, як і науковим експертам, не зовсім зрозумілим є доручення Кабінету міністрів визначити порядок присвоєння цих спеціальних (яких?) звань працівникам НБР.

(Закінчення на 5-й стор.).

Хроніка. Факти. Події

● *Кишинів*

Статисти СНД готуються до перепису

У Кишиневі відбулося тринадцяте засідання Ради керівників статистичних служб держав—учасниць Співдружності Незалежних Держав. Рада обговорила підсумки роботи Статкомітету СНД за 1992—1996 роки та можливості подальшого удосконалення його діяльності. Прийнято порядок проведення та розробки перепису населення в країнах СНД, розглянуто перспективи статистичного вивчення рівня їхнього життя.

У роботі ради взяв участь прем'єр-міністр Республіки Молдова Йон Чубук. Учасників засідання прийняв Президент РМ Петру Лучинськи.

● *Брюссель*

НАТО пролетить над Європою

Великі військово-повітряні навчання НАТО відбудуться з 9 по 20 червня над країнами Бенілюксу, Данією, Німеччиною та Північною Францією. До них залучено літаки різних типів, які належать ВПС ФРН, Бельгії, Данії, Італії, Нідерландів, Іспанії, Туреччини, США, а також Франції.

● *Париж*

Знищуйте ваші міни, панове

До цілковитої і загальної заборони протипіхотних мін закликали учасники весняної сесії Асамблеї Західноєвропейського союзу, яка проходить тут. У прийнятій резолюції Асамблея ЗЄС закликає уряди держав—членів союзу знищити всі запаси протипіхотних мін, складовані на їхніх територіях, до грудня 1999 року.

● *Канберра*

Гроші на боротьбу є

Прем'єр-міністр Австралії Джон Говард оголосив про комплексний план боротьби зі злочинністю, розрахований на три роки. Виступаючи в парламенті, він повідомив, що 13 млн. доларів буде витрачено протягом цього періоду не лише безпосередньо на оперативно-слідчу роботу, а й на проведення досліджень для виявлення соціальних причин зростання правопорушень.

● *Лондон*

Терористи — поза законом

Уряд Великобританії визнав поза законом два воєнізовані формування в Ольстері. До «чорного списку» потрапили нечисленні організації — протестантська «Лоялістські добровольчі сили» та республіканська «Військова рада спадкоємності», які ведуть терористичну діяльність на території Об'єднаного Королівства.

● *Рим*

Італія стане федерацією

Двопалатна комісія парламенту Італії з реформи Конституції схвалила ряд проектів документів, у яких накреслено шляхи реформування державно-політичного устрою країни. Серед схвалених документів — проект зміни державного устрою Італії, який передбачає перетворення Італійської Республіки з унітарної держави на федеративну.

За повідомленнями кореспондентів «ГУ» та зарубіжних агентств.

Американці хочуть надто багато?

***В** АМЕРИКАНСЬКІЙ пресі не вщухають пристрасті навколо проблеми корупції в Україні. Порушувалася вона на різних рівнях і під час візиту президента Леоніда Кучми до США. Американці вимагають від українського президента прискорення темпів економічного реформування.*

Пропонуємо читачам статтю Майкла Доббса та Джорджа Ларднера-молодшого, надруковану в газеті «Вашингтон пост» 17 травня. Її люб'язно надав редакції Інститут демократії імені Пилипа Орлика.

Учора адміністрація Клінтона у відповідь на зливу повідомлень про корупцію серед вищих урядовців України наполягла на тому, щоб Леонід Кучма пришвидшив поступ економічних реформ і створив безпечні умови для іноземних інвестицій.

Про це говорив на інавгуральній зустрічі американо-української комісії віцепрезидент Ел Гор. Кучма, який пізніше зустрівся з президентом Клінтоном у Білому домі, переконував, що його уряд займається проблемою корупції, і нарікав на «несправедливу» критику.

«Економічний розвиток, торгівля та інвестиції можуть мати в Україні успіх лише за наявності об'єктивних умов, щоб інвестори — як українські, так і іноземні — дійшли висновку, що тут існують прийнятні умови, за яких вони можуть діяти», — сказав Гор Кучмі на початку вчорашньої зустрічі.

Україна є одним з головних реципієнтів американської допомоги (більше одержують лише Ізраїль, Єгипет та Боснія). Проте за останні кілька тижнів, після публікацій про свавільні економічні постанови та дії уряду проти американських інвесторів, загалом проукраїнські настрої конгресу змінилися скептицизмом та розчаруванням.

У четвер палата представників проголосувала за надання президентові права скасування допомоги Україні на 1997 бюджетний рік, якщо він вирішить, що Київ не робить «важливих кроків» до викорінення корупції та здійснення економічних реформ. (Цього року уряд США виділив Україні у формі грантів та допомоги близько 310 мільйонів доларів — більше, ніж будь-якій іншій колишній радянській республіці.)

«Дуже важко знайти приклади успішних іноземних інвестицій в Україні. Тут надто багато правил та інструкцій і надто слабка законодавча система. Якщо ж іноземець таки робить якісь гроші, то ними прагне заволодіти його український партнер», — каже Андерс Еслен**д**, колишній радник українського уряду, а тепер експерт Фонду сприяння міжнародному мирові ім. Карнегі.

Еслен**д** та інші західні економісти відзначають успішне виконання українським урядом схваленої МВФ програми економічної стабілізації та різке скорочення інфляції.

Проте, вважають вони, результати цієї політики нівелюються нестримною корупцією в сільськогосподарському та енергетичному секторах і незаконним відпливом капіталу. В своєму інтерв'ю Леонід Кучма, немов захищаючись від звинувачень у корупції в його державі, сказав, що деякі іноземні інвестори «приходять в Україну зі 100 доларами і прагнуть залишити її з мільйоном, а потім скаржаться, коли не можуть цього зробити». Він також вказав на те, що до розпаду СРСР 1991 року Україна мала короткий досвід державності і змушена будувати професіональну державну службу з нуля.

Лідери палати представників скептично прореагували на запевнення Леоніда Кучми в тому, що його уряд вирішує проблему корупції. Республіканець Сонні Каллаген сказав, що добиватиметься повного скасування допомоги Україні в 1998 році, якщо останньою не буде вжито рішучих заходів. Він також побажав, щоб Київ припинив експорт до США демпінгової сталі та врегулював справу власника київської радіостанції, позбавленого ліцензії влітку минулого року.

«Кучма майже вичитав нам, пояснивши, що ми хочемо надто багато і надто скоро, — сказав Каллаген. — Він запросив мене в Україну. Я відповів йому: хай розбереться в історії з радіостанцією та з демпінгом, а потім я приїду».

Більш приязно зустрів президента Леоніда Кучму сенатор-республіканець Мітч Макконел, який через свої вимоги щодо асигнування коштів для допомоги Києву протягом останніх чотирьох років заслужив у конгресі прізвисько «містер Україна».

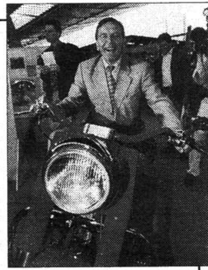
Макконел сказав, що український лідер рішуче налаштований використати свої повноваження для подолання спротиву ринковим реформам серед парламентаріїв.

«Експо-2000»

— виставку під такою назвою буде відкрито із феєрверками у новорічну ніч 2000 року в Ганновері (ФРН).

Федеральний канцлер Гельмут Коль особисто опікується підготовкою дійства, про участь у якому вже заявили 90 держав. Щоправда, багатьом не по кишені стати учасниками виставки (загальну вартість заходу оцінено в 3 мільярди марок). Тому німецький уряд допомагає не дуже заможним країнам оплачувати всі витрати. Організатори «Експо-2000» кажуть: «Ми не прагнемо продемонструвати досягнення німецької промисловості. Ми хочемо показати, як житиме людство у третьому тисячолітті».

Тема виставки — «Людина. Природа. Техніка». Плановано також створити «Тематичний парк», де показуватимуть, скажімо, яким транспортом користуватимуться у XXI столітті або як можна прогодувати населення планети. На посаду головного постановника «Тематичного парку» хочуть запросити «найдорожчого» режисера Голлівуду Стівена Спілберга. Очікується, що виставку відвідає 40 мільйонів осіб.

На знімку: прем'єр-міністр Нижньої Саксонії (ФРН) Герхард Шрьодер знайомиться з експонатом виставки —мотоциклом, на якому можна «в'їхати» у XXI століття.

Дослівно

Клаус уже не герой...

***Н**ІМЕЦЬКА преса уважно стежить за урядовою кризою в Чехії та її наслідками. Газета «Вельт» у коментарі, що має заголовок «Хворий сусід», зокрема, пише:*

Вацлав Гавел — політик, відомий своїм оптимізмом. І коли вже така життєрадісна особа сьогодні публічно визнає свою розгубленість, це не може не турбувати. Президент Чехії хоча й ухвалив перестановки в уряді, проте висловив сумнів, що реорганізований кабінет міністрів на чолі з Вацлавом Клаусом у змозі вивести країну з кризи.

Правда, труднощі, що їх переживає нині Чехія —колишній лідер серед посткомуністичних держав Європи — мають, перш за все, економічний характер: падає курс крони, бракує іноземних інвестицій, розвалюється система охорони здоров'я. Але, на думку незадоволених, кількість яких стрімко зростає, ім'я цій кризі — Вацлав Клаус.

Глава уряду своєю пихою швидко вичерпав кредит довіри. Запропонованих ним заходів щодо економії вочевидь недостатньо, щоби стабілізувати економічну ситуацію. Гавел вказав на «цілковиту відсутність перспективних планів» в урядовій програмі Клауса. Той має намір виступити з новою стратегічною концепцією в липні. Це — чималий строк, яким неодмінно скористається опозиція. Вже сьогодні зрозуміло: німецьким політикам доведеться мати справу із хворим сусідом.

Коментар

Обійшлися без комуністів

***П**АРЛАМЕНТСЬКІ вибори у Канаді пройшли без потрясінь. Ліберальна партія, очолювана Прем'єр-міністром Жаном Кретьєном, як і очікували, знову набрала найбільше голосів (155 місць з 301). Отже, Жан Кретьєн знову формуватиме новий однопартійний уряд країни.*

Мабуть, найбільшою несподіванкою стало те, що колишня парламентська опозиція Квебекський блок цього разу втратила чимало мандатів. У новому складі законодавчого органу його представлятиме тільки 44 депутата. А другою, за чисельністю, фракцією стануть реформісти, яким вдалося збільшити свою чисельність у парламенті з 52 до 60.

Найображенішою почувалася Комуністична партія Канади: їй взагалі відмовили у праві взяти участь у передвиборній боротьбі. Згідно із змінами в законі про вибори, що їх було внесено 1993 року, кожна політична партія, що не виставила на чергових виборах як мінімум 50 кандидатів, а також не заплатила за них реєстраційні внески близько однієї тисячі доларів (якщо кандидат набрав не менш як 15 відсотків голосів виборців, 50 відсотків від внесеної суми буде повернено), то така партія не отримує або втрачає статус офіційно зареєстрованої. Цього разу компартія не спромоглася віднайти ані 50 своїх кандидатів, ані коштів...

Але проблеми з комуністами не стали скандалом загальнодержавного рівня: їх популярність занадто низька у Канаді. Значно більше уваги засоби масової інформації приділяли Квебекському блоку та правлячій Ліберальній партії. Останню звинувачували у «бездіяльності», відсутності «плану боротьби з сепаратизмом», що ледь не призвело до розвалу Канади на квебекському референдумі 1995 року. А лідера партії Квебекський блок Жіля Дюсеппа засуджували за його заяву, що, мовляв, у канадських французів немає іншого виходу, як створення своєї окремої, національної держави.

До речі, зниження популярності партії Квебекський блок, пояснити важко. Бо, згідно з результатами опитування громадської думки в Квебеку, майже половина мешканців провінції підтримує ідеї саме цієї партії, тобто відокремлення Квебеку від Канади. І якщо зважити, що на останньому референдумі в провінції за незалежність висловилося 49,96 відсотка тих, хто прийшов до урн, то можна дійти висновку, що кількість прибічників незалежності не зменшується. Чому ж тоді прибічники сепаратистів втратили мандати у парламенті? Очевидно, населення Квебеку просто розчарувалося у дієвості Квебекського блоку.

Таким чином, позиції федералістів у парламенті зміцніли. Щодо України, то їй вигідна відсутність кардинальних змін у законодавчому органі, і відповідно в уряді цієї країни. Досі ліберальний уряд незмінно виявляв симпатії нашій державі. Канада була першою, хто визнав незалежність України. Вона перша відкрила нашій країні кредитну лінію, не шкодує фінансової допомоги. Окрім того, вона — найнадійніша підтримка і опора України під час розгляду всіх «чорнобильських» питань у «великій сімці». Отож, принаймні, років з чотири ми можемо сподіватися на приязне ставлення Канади до України. А далі побачимо.

Наталя ФІЛІПЧУК.

ВСЕ МОЖУТЬ КОРОЛІ,

або Чи обов'язковий закон для Конституційного Суду України

Слід зауважити однак, що не всі судді підтримали таку позицію Суду; той самий суддя М. Савенко окремо відзначив, що висновки Суду про неузгодженість деяких положень названих законів із Конституцією України 1978 року не можна визнати достатньо обгрунтованими. Від себе додам, що подібні «аргументи» Конституційного Суду, якими для обгрунтування певної позиції мимохідь (тобто поза спеціально визначеною процедурою визнання неконституційними) проголошуються неконституційними в процесі мотивування рішення цілі низки положень законів, є проявом правового нігілізму і лише вносять у правосвідомість громадян та у правозастосування плутанину, сприяючи беззаконню. Не повинен же, справді, Конституційний Суд України в пошуках верховенства сумнівного права окремих суб'єктів відігравати роль руйнівника правової системи України!.. Але саме до цього веде посилання Суду в мотивуванні свого рішення на Конституційний договір як якийсь надконституційний акт.

На думку Конституційного Суду, згаданий договір діяв «на конституційному рівні» разом із Конституцією, яку він одночасно заперечував у частині, що не відповідала цьому договору. Тобто цілий рік в Україні були чинні начебто дві конституції, що в сумі утворювали «конституційний рівень» правового регулювання суспільних відносин.

Не кажучи про очевидну некоректність введення терміна «конституційний рівень» в юридичний обіг (що допускає існування на рівні Конституції України однопорядкових із нею правових актів усупереч статті 8 Конституції), Конституційний Суд ухилився від критичної оцінки формули розділу II Конституційного договору, за якою «положення чинної Конституції України діють лише в частині, що узгоджується з цим договором». Адже в системі правозастосування щодо цих двох актів не було передбачено ні суб'єктів, які мали б визначати таку «узгодженість» в останній інстанції, ні механізму такого визначення взагалі. Тому на практиці кожний суб'єкт керувався тими положеннями, які були йому вигідні. Це добре відомо Голові Конституційного Суду України І. Тимченку. Досить нагадати багатомісячну тяганину між Президентом України та Верховною Радою України з приводу звільнення колишнього Генерального прокурора України В. Дацюка...

Відтак продовження практики казуального тлумачення Конституційним Судом України положень Конституції 1978 року, та ще й у її співвідношенні з Конституційним договором 1995 року (легітимність якого щодо Конституції 1978 року ще треба довести) є не лише безперспективним заняттям, але й загрозливим для єдності правозастосування. Прийнявши одночасно з новою Конституцією України Закон України «Про прийняття Конституції України і введення її в дію», в якому визнано такими, що втратили чинність, і попередню Конституцію, і Конституційний договір, Верховна Рада полегшила життя Конституційному Суду. Відтепер «на конституційному рівні» продовжував діяти лише один акт найвищої юридичної сили — Конституція України, а всі інші акти діяли «під Конституцією» і лише в частині, що не суперечить їй. У самій же Конституції визначено і суб'єкт, і механізм перевірки конституційності усіх правових актів.

Пункт 1 рішення Конституційного Суду України від 13 травня 1997 року грунтується, на мою думку, на теоретично хибному розумінні статті 58 Конституції України, яка обмежує зворотну дію законів та інших нормативно-правових актів у часі. На думку Суду, цей принцип означає, що закони та інші акти «поширюють свою дію тільки на ті відносини, які виникли після набуття законами та іншими нормативно-правовими актами чинності». Для роз'яснення такого розуміння в рішенні Суду йдеться про те, що це гарантія стабільності суспільних відносин, яка породжує у громадян впевненість у тому, що їхнє становище не буде погіршено прийняттям наступних законів.

По-перше, навіть у статті 22 Конституції України, яка гарантує безпосередньо як норма прямої дії згадану впевненість громадян у майбутньому, йдеться про заборону під час прийняття нових законів лише звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод людини і громадянина, а не про заборону погіршення «існуючого становища» громадян узагалі, як необачно записано в рішенні Суду.

По-друге, якби закони поширювали свою дію лише на майбутні відносини, тобто лише породжували нові правовідносини, але не могли змінювати існуючих правовідносин, то така правова система дуже швидко виявила б цілковиту нездатність держави нормативно регулювати суспільні відносини. Кожний юрист знає, як багато разів змінювалися правові акти, що регулюють трудові або житлові відносини громадян. Уведення в дію нових законів саме й означало, що ті відносини, які склалися на момент набрання новим законом чинності, повинні бути змінені таким чином, щоб вони відповідали новим положенням закону. Усі, хто тривалий час перебував у трудових відносинах із підприємством чи установою, знають, що кількаразово законодавством змінювався, наприклад, порядок звільнення з роботи за власним бажанням працівника. Але жодному працівникові навіть на думку не спадало наполягати на застосуванні до його звільнення саме того порядку, що був під час прийняття його на роботу, а не того, який діяв на момент звільнення.

Рішення суперечностей

А з логіки рішення Конституційного Суду випливає, що в державі можуть існувати правовідносини, які виникли на основі раніше прийнятих законів, хоча б останні вже втратили чинність; а, з іншого боку, дія чинних Конституції та законів може не поширюватися на цю частину правовідносин. Постає закономірне запитання: яка законна основа продовження таких правовідносин? Неіснуючий закон чи, може, чинний закон, дія якого на ці правовідносини не поширюється, як вважає Конституційний Суд? І хіба не означає вилучення будь-яких правовідносин зі сфери дії чинної Конституції та законів України по суті заперечення юридичної сили останніх?

При обгрунтуванні своєї сумнівної позиції Суд допускає підміну понять, коли зазначає, що «принцип незворотності дії в часі поширюється також на Конституцію, яка є Основним Законом держави». Але ж у статті 58 Конституції йдеться лише про зворотну дію законів, а цим загальним терміном не охоплюється Конституція України як Основний Закон України. Достатньо проаналізувати текст Конституції, де чітко розмежоване вживання термінів «закони України» і «Конституція» (див. хоча б статтю 8 Конституції). Отже, у статті 58 не йдеться про зворотну дію положень Конституції взагалі, в тому числі й щодо питань несумісності, що про них записано у рішенні Суду. Але Конституційний Суд робить із цього чомусь висновок, що Конституція не передбачає «зміни умов здійснення повноважень народними депутатами України відповідно до статті 78 Конституції України».

А як же тоді бути із застосуванням пункту 1 Перехідних положень Конституції України, де прямо сказано, що закони та інші нормативні акти, прийняті до набуття чинності цією Конституцією, є чинними у частині, яка не суперечить Конституції України?

Знову-таки слід відзначити: із позицією Суду згодні були під час прийняття рішення не всі судді. Зокрема, в окремій думці судді Конституційного Суду О. Мироненка справедливо зауважено, що Конституція України є актом найвищої юридичної сили негайної дії, тобто її норми поширюються на всі правовідносини, які виникли до набуття чинності Основним Законом. Отже, колишні конституційні норми, які не забороняли поєднання депутатського мандата з іншими видами діяльності, втрачають юридичну силу щодо всього складу нинішнього депутатського корпусу незалежно від часу обрання народного депутата України. О. Мироненко зазначає, що невиконання народними депутатами зобов'язання звільнитися, в разі їх обрання, з попереднього місця роботи не відповідає принципам справедливих вимог моралі Загальної декларації прав людини.

Нарешті, останнє. Законом про Конституційний Суд України передбачено, що з питань офіційного тлумачення правових актів Конституційний Суд дає висновки (ст. 62 Закону), а з питань конституційності законів та інших актів — приймає рішення (ст. 61 Закону). Важко пояснити, чому Конституційний Суд проігнорував цю очевидну вимогу Закону, порушуючи статтю 19 Конституції, де прямо записано: органи державної влади зобов'язані діяти лише на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. У тому числі й такий орган, як Конституційний Суд України, котрий має керуватися насамперед Законом України про Конституційний Суд України.

Завершуючи цей попередній аналіз першого рішення Конституційного Суду України, не можна не сказати й таке. Хоч би як критично хтось ставився до початку діяльності першого в нашій історії органу конституційної юрисдикції, слід зважати на те, що початок у будь-якій значній справі видається, як правило, складним, часто не позбавленим помилок. Легко бути стратегом, спостерігаючи бій збоку. Поза сумнівом, із часом прийде досвід, сформується суддівський колектив однодумців, і Конституційний Суд України стане тим необхідним органом державного механізму, який відіграє певну стабілізуючу роль у системі розподілу функцій влади. За однієї незаперечної умови: якщо суддя Конституційного Суду завжди відповідатиме своєму званню, а отже, керуватиметься винятково логікою Конституції і законів, не зважаючи на політичну кон'юнктуру, а Суд загалом не розглядатиме себе як такий орган, якому суддя один лише Бог. Для Конституційного Суду єдиним Богом є Конституція України.

І ще. Не маю сумніву, що перше й наступні рішення Конституційного Суду переконають законодавців у необхідності внесення деяких змін до Конституції України, зокрема щодо повернення права офіційного тлумачення законів законодавчому органові — Верховній Раді України. На жаль, цю теоретично виважену думку багатьох фахівців і науковців не було підтримано під час підготовки нової Конституції України.

Олексій ЮЩИК,
радник із правових питань
Голови Верховної Ради України,
кандидат юридичних наук.

(Закінчення. Початок у «ГУ» № 96 за 4.06.1997 р.)

У комітетах Верховної Ради України

(Початок на 3-й стор.).

Це стосується і положень Указу (п. 5) про затвердження Президентом України структури та граничної чисельності працівників НБР. За Конституцією України (п. 22 ст. 85) затвердження загальної структури, чисельності, визначення функцій утворених відповідно до законів України військових формувань належать до повноважень Верховної Ради України.

На підставі зазначених вище положень Указу фахівці науково-експертного відділу Секретаріату Верховної Ради дійшли висновку, що створення НБР є не що інше, як створення саме такого формування, не передбаченого законом, а отже, утвореного всупереч порядку, встановленого Конституцією України. Відповідно до ч. 6 ст. 17 Конституції України на території України забороняється створення і функціонування будь-яких збройних формувань, не передбачених законом. А Кримінальний кодекс (ст. 187 6) передбачає відповідальність за створення не передбачених законодавством воєнізованих формувань чи груп.

Таким чином, організація і діяльність НБР мають визначатися не Указом Президента чи затвердженим ним положенням, а законом. Цього вимагає Конституція України й інакше просто не може бути. Тому найпершим кроком Президента у законодавчому врегулюванні цієї проблеми (визначення основних завдань, принципів діяльності, систем і структури НБР, прав і обов'язків службовців тощо) мало б бути подання на розгляд Верховної Ради проекту закону «Про Національне бюро розслідувань України».

Надзвичайно важливим з правової точки зору є ще одне положення поданого Президентом законопроекту. А саме: пропозиція про внесення доповнення до статті 112 Кримінально-процесуального кодексу, що визначає підслідність. Згідно з цією новелою, НБР здійснюватиме попереднє слідство у справах про злочини: пов'язані з корупцією та хабарництвом; вчинені організованими групами або злочинними організаціями; інші злочини, які становлять особливу суспільну небезпеку, незалежно від підслідності. Таким чином ніби встановлюється конкретна підслідність справ НБР, насправді ж пропонується юридично не визначена підслідність, що не характерно для нашої правової системи й містить певну небезпеку. Це стає очевидним, якщо детально проаналізувати зазначені пропозиції.

Що стосується злочинів, «пов'язаних з хабарництвом», то тут чітко вимальовується лише три склади злочинів (одержання хабара — ст. 168 КК, посередництво в хабарництві — ст. 169 КК, давання хабара — ст. 170 КК). Прослідковується правова невизначеність категорії злочинів, «пов'язаних з корупцією». На сьогодні можна лише приблизно, до того ж виходячи з суб'єктивних критеріїв, окреслити коло злочинів, які «пов'язані з корупцією». А це означає, підкреслювалося на засіданні комітету, що НБР на власний розсуд відноситиме той чи інший злочин до корупції. Як це, власне, зроблено в проекті закону, автори якого чомусь не відносять до корупції хабарництво.

Чинне законодавство не передбачає такого поняття, як злочинна організація, тому не зрозуміло, на якій підставі НБР на практиці визначатиме цю саму організацію. Не має у чинному законодавстві й такого поняття, як «злочини, що становлять особливу суспільну небезпеку». Якщо цього не визначає закон, то хто визначить цю категорію на практиці? Але, як випливає з подальшого тексту проекту закону, таке визначення нікому й не потрібно, бо «підслідність конкретної справи цьому Бюро визначає його директор». Таким чином підслідність НБР встановлює не закон, а директор. Але чи допустимо з правової точки зору надавати право директору НБР (органу, який діє на основі положення, підготовленого самим директором і затвердженого Президентом) визначати те, що має визначати закон? Адже, згідно з зазначеним проектом закону, спір про підслідність справи, порушеної слідчим НБР чи витребуваної НБР з іншого слідчого органу, не допускається. Отже, директорові НБР надаються ще й функції, які згідно з чинним законодавством є компетенцією прокурора (ст. 117 КПК). Виникає питання: чому в цій надзвичайно серйозній правовій ситуації, безпосередньо пов'язаній із застосуванням кримінально-правових норм — найбільш небезпечної зброї в руках держави, — не має місця закону?

Проаналізувавши ці правові документи, члени комітету констатували: в Україні свідомо утворюється оперативно-слідчо-прокурорський орган із невизначеними і необмеженими повноваженнями.

Підтримуючи ідею утворення спеціального державного органу з боротьби з корупцією і організованою злочинністю, народні депутати висловилися за те, що такий орган повинен з'явитися у державі на підставі норм Конституції та інших законів України. Утворений неконституційним (неправовим) шляхом державний орган буде незаконний, а відповідно — і його діяльність. Тому члени комітету одностайно ухвалили рекомендувати Верховній Раді звернутися до Конституційного Суду України щодо розв'язання питання про відповідність Конституції України (конституційність) Указу Президента від 24 квітня 1997 року № 371/97 «Про Національне бюро розслідувань України».

Зважаючи на те, що відповідно до Конституції України винятково законами визначаються організація і діяльність органів виконавчої влади, органів дізнання і слідства (пункти 12 і 14 статті 92), пропонується відкласти розгляд внесеного Президентом проекту закону «Про внесення змін і доповнень до Кримінально-процесуального кодексу України та деяких інших законодавчих актів» до розгляду і прийняття закону «Про Національне бюро розслідувань України».

Прес-служба
Верховної Ради України.

Національна програма: шлях на... хутори?

ВВАЖАЮ за потрібне ще раз привернути найсерйознішу увагу урядових кіл та широкої громадськості до проблем агропромислового комплексу. Становище тут вкрай серйозне — воно вже впритул наблизилося до катастрофічного.

Можливо, дехто заперечить мені — мовляв, не варто драматизувати. Бо цього року ще якось протримаємося, а там набере чинності Національна програма, спрямована на підвищення виробництва сільгосппродукції на основі реформування села. Що тут сказати? Такий документ підготовлено урядом і нещодавно внесено на розгляд Верховної Ради. Але чи є він тим документом, який нині потрібен як конкретна і всебічно виважена програма дій? Чи передбачено у ньому механізм конкретної допомоги з боку уряду для забезпечення досягнення намічених рубежів? Як практик і фахівець, який усе життя присвятив роботі на селі, можу твердити — ні і ще раз ні! Є об'ємний документ більше як на 140 сторінок, у якому, однак, немає основного, визначальної ідеї — як захистити вітчизняного виробника і в який спосіб реалізувати практично цю доленосну ідею. Тож депутати підтримали мою пропозицію — відхилити поданий документ як такий, що не містить мотивованої відповіді на основні питання: для чого ця програма і яка від неї реальна користь АПК України?

Давайте розберемося. Візьмемо виробництво молока. Що маємо і що, за програмою, хотілося б мати? У 1996 році надій на фуражну корову в середньому становив... 1733 кілограми. А на 2005 рік програмою визначено 4900 кілограмів. З якого дива візьметься оте майже потроєне виробництво молока? Коли вже й товарне поголів'я через катастрофічну нестачу кормів та нестабільність виробництва молока масово пускають під ніж або продають за безцінь за кордон. Тож ферми стоять пустками, а про селекційну роботу з виведення нових порід і годі думати.

Може, дехто скаже: все це — емоції. Ось факти статистики. Порівняно з 1990 роком кількість великої рогатої худоби у суспільному секторі зменшилася з 21 мільйона голів до 11 мільйонів. У тому числі корів — із шести мільйонів до чотирьох. А надої молока зменшилися майже удвічі. Звідси й наслідки: у 1996 році 6 642 колективних господарства були збитковими. Одне слово — догосподарювалися на основі так званих реформ...

ЗНАЙОМСТВО з програмою майже на кожному кроці викликає, м'яко кажучи, подив. Ось, наприклад, що передбачено з виробництва кормів. На 2005 рік зазначено: виробити 118,2 мільйона тонн, що має забезпечити одержання 12,7 мільйона тонн перетравного протеїну. На перший погляд — все дуже мудро розраховано й сумніву підлягати не повинно. А чи й справді?

Чи не означає оце визначення до десятої частки тонн або відсотків... повернення до нещодавно осміяного й оббріханого державного планування, яке було цементуючою основою соціалістичного способу господарювання? Може, обламавши крила рожевих мрій про стрімкий злет у ринковий «рай» і гепнувшись у багно його жорстокої реальності, наші можновладці, нарешті, зрозуміли, що наш «дикий» ринок призвів лише до руйнації і що без ретельно виваженого планування не може господарювання бути ефективним? Аби так, то можна було б сказати: спасибі, Господи, що просвітив їхні голови.

В такому разі треба бути послідовним в усьому. Тобто створювати знову... райкоми, повертатися до інших структур, на які за радянських часів покладалося виконання намічених планів. Бо соціалізм — це не лише всеохоплююче планування (до абсурду!), але й жорсткий контроль за виконанням поставлених завдань. Можливе таке за умов нинішнього (та й завтрашнього) «дикого» ринку? Вважати так — значить впадати в облудне самонавіяння. Тож оті плани не варті й фальшивої гривні...

«Голос України» якось нагадував вислів Олександра Довженка: «Не туди б'єш, Іване». Відтак і з приводу отієї недолугої програми з гучним титлом «Національна» можна сказати — не туди цілите, панове прожектери! Бо, зважаючи на здоровий глузд, яке кому діло, скільки угідь під культурні пасовища виділятимуть господарства? Хай буде визначено, скільки треба виробити молока, м'яса для задоволення обгрунтованих потреб, а виробники вже самі додумають, як оті завдання реалізувати. Їм на місці видніше, ніж з київських кабінетів влади.

У ХАЗЯЇВ отих кабінетів головною турботою і обов'язком перед державою має бути одне, але визначальне, по-справжньому доленосне: продумайте і забезпечте механізм реалізації таких економічних умов, за яких виробникові було б вигідно працювати, реалізуючи доведені йому державні завдання. Щоб наші відносини складалися напряму, за умов ділового партнерства. Саме партнерства, яке передбачає зобов'язання. На сьогодні маємо зовсім інше. А саме: держава не розрахувалася з господарствами за взятий (просто видурений!) у них хліб ще позаторішнього врожаю. Така сама ганебна облуда сталася і щодо цукрової сировини та іншої продукції. Коли буде покладено край цьому пограбуванню?

На численні (й цілком законні) вимоги державні мужі відповідають стандартно — немає грошей. І тут же виставляють... посередників. У них, виявляється, грошей більше, ніж у державній кишені. До речі, виникає суто риторичне запитання: може, тому більше, що до неї менше залазять чиїсь загребущі руки, на відміну від чомусь такої «дірявої» державної калитки?

Наведу приклад. На ознайомлення народним депутатам роздано проект закону, в якому сказано, що він спрямований на створення умов зупинення спаду і подальшого нарощування виробництва сільськогосподарської продукції та продовольче забезпечення країни у 1997—1998 роках, захисту вітчизняного виробника. Зовні — все наче подержавному. А насправді? В який спосіб все це має забезпечуватися? Ось так: Національний банк України повинен надати у 1997 році Кабінету міністрів бюджетну позику у розмірі один мільярд гривень із строком погашення п'ять років під укладені державні контракти на закупівлю сільськогосподарської продукції.

Виходить, уся надія — на милість Національного банку. Не дасть — спад триватиме і вітчизняний товаровиробник залишатиметься незахищеним, а населення ненагодованим. Висновок саме такий напрошується. А це означає, що уряд наш — банкрут, якому немає віри...

На невиваженість так званої Національної програми вказують ще деякі факти. Скажімо, у ній говориться про розвиток вівчарства для забезпечення України вовною. І це в той час, коли вже наявну вовну господарства не знають, куди дівати! Схожа ситуація і з прожектами щодо розвитку промисловості з переробки сільськогосподарської продукції. Для чого будувати щось нове, коли існують підприємства, оснащені імпортним обладнанням, і простоюють без завантаження? Немає замовлень на нашу продукцію, бо ринок буквально заполонила імпортна.

Цю низку негараздів можна продовжувати скільки завгодно. А щоб реально залагодити справі, є лише один шлях — державний захист власного товаровиробника, власного ринку. Механізм тут нехитрий: надання цільових довгострокових, під низькі проценти, кредитів. Обов'язкове дотування виробництва сільгосппродукції, як це робиться в усьому світі. А ще — введення єдиного податку: на землю, в залежності від її родючості. Сьогодні сільськогосподарське підприємство змушене сплачувати 21 (!) вид податків. Такого немає у жодній країні світу. Дійшло до того, що доводиться платити навіть за користування... радіоефіром. І спробуй невчасно це зробити! На сторожі інтересів податкового здирства стоїть ціла армія чиновників; введено систему, вибачте на слові, кастраційних штрафів. Усі хочуть брати (і таки беруть!), нічого не вкладаючи, не сплачуючи навіть за те, що начебто закупили, а тому мали б розрахуватися. Та де там!

Я НЕ ВІРЮ, точніше сказати, боюся повірити в те, що уряд і Президент не усвідомлюють згубності такої, з дозволу сказати, політики. Але реалії життя підводять до висновку: справа не в нерозумінні. Вони стали заручниками курсу, згубність якого поки що прикривається розмальованими лаштунками під назвою «економічні реформи». Це — гра за чужими правилами, де інтереси нашої держави лише називаються, але не захищаються. Тиск як економічний, так і політичний дедалі збільшується з посиленням нашої залежності від іноземних кредиторів. Прем'єр Павло Лазаренко на повний голос заявляє: без кредитів ми не можемо вижити. Дожилися, дореформувалися!

До речі, ще трохи про зміст і суть реформи на селі. Що видається за нове та прогресивне? А ось що. В одному з господарств Полтавщини, довівши громадське тваринництво «до ручки», тут додумалися до того, що роздали корів, нетелів, свиней та іншу живність по дворах селян, котрі в такий спосіб відразу стали... «культурними фермерами». А що насправді? Людей зробили заручниками худоби, коли одними руками щодня треба упорати 5-6 корів, не менше свиней, іншу худобину. Люди, скуштувавши такого ось «фермерства», кажуть: нас перетворили на батраків, приречених на виснажливу працю без відпочинку, та й без ясного бачення — заради чого нам нав'язали оце безпросвітне хуторянство? Бо життя людей не стало заможнішим, навпаки, в них з'явилося безліч проблем: як прогодувати худобу, куди дівати вироблену продукцію та багато інших.

Проте керівники цілком задоволені: спекалися халепи, переклавши тягар на людей. Та ще й до рангу «героїв-реформаторів» потрапили. До них навіть інших для обміну досвідом привозили. Більшого цинізму й знущання над здоровим глуздом годі й придумати.

НАСАДЖУВАНІ в АПК так звані «реформи» (на зразок вищенаведеного прикладу) тягнуть українське село убік від шляху прогресу, на хутори з їх «технологіями» батрацтва. Це не наш шлях! І нав'язувати його живосилом — практика недержавна, безперспективна. Час, нарешті, усвідомити цю істину.

Василь СТЕПЕНКО,
народний депутат України.

Постанова Верховної Ради України

Про порядок розгляду питання про обрання на посаду судді безстроково

Верховна Рада України **постановляє:**

Відповідно до пункту 27 статті 85 Конституції України встановити тимчасово, до законодавчого врегулювання, такий порядок обрання суддів безстроково:

1. Комітет з питань правової політики та судово-правової реформи після розгляду кандидатур на своєму засіданні, із запрошенням на нього народних депутатів України від відповідних виборчих округів, подає свій висновок на проект постанови щодо особи, яка рекомендується до обрання на посаду судді безстроково.

2. Особа, яка пропонується для обрання на посаду судді безстроково, запрошується на трибуну Верховної Ради України для відповіді на запитання народних депутатів України. Обговорення кандидатури проводиться за процедурою, визначеною Регламентом Верховної Ради України.

3. Голосування відбувається по кожній особі, яка рекомендується на посаду судді безстроково (за винятком суддів Верховного Суду України та суддів Вищого арбітражного суду України), за допомогою електронної системи підрахунку голосів у відкритому нефіксованому режимі.

Відповідно до статті 91 Конституції України обраною на посаду судді безстроково вважається особа, за яку проголосувала більшість від конституційного складу Верховної Ради України.

4. Результати голосування щодо обрання осіб, яких рекомендовано на посаду суддів безстроково, оформляються постановою Верховної Ради України.

Голова Верховної Ради України
О. МОРОЗ

м. Київ
14 травня 1997 року
№ 253/97-ВР

Постанова Верховної Ради України

Про внесення змін до Постанови Верховної Ради України «Про порядок розгляду питання про обрання на посаду судді безстроково»

Верховна Рада України **постановляє:**

Внести до Постанови Верховної Ради України «Про порядок розгляду питання про обрання на посаду судді безстроково» від 14 травня 1997 року такі зміни:

1. Пункт 2 викласти в такій редакції:

«2. Особа, яка пропонується для обрання на посаду судді безстроково, може бути запрошена на трибуну Верховної Ради України для відповіді на запитання народних депутатів України. Обговорення кандидатури проводиться в цьому випадку за процедурою, визначеною Регламентом Верховної Ради України».

2. Абзац перший пункту 3 викласти в такій редакції:

«3 Голосування по кожній особі, яка рекомендується на посаду судді безстроково, здійснюється таємно, шляхом подачі бюлетенів».

3. Ця Постанова набирає чинності з дня її прийняття.

Голова Верховної Ради України
О. МОРОЗ

м. Київ
3 червня 1997 року
№ 290/97-ВР

"Земля" О. Кобилянської — архіактуальний твір

Що дала земельна реформа сільському вчителеві?

НИНІШНЯ земельна реформа в Україні — четверта за останні півтора століття. Дві перші здійснювали, коли Україна була у складі царської Росії, третю —коли вона перебувала в Союзі РСР, четверта, сучасна, здійснюється нині, в умовах, коли Україна набула статусу суверенної держави. Сьогодні земельна реформа — це не тільки земельні відносини, а й відносини власності, взаємодія з державою, фінансово-кредитною системою тощо.

Якщо зі зміною форм власності сільськогосподарських підприємств вимальовується більш чи менш зрозуміла картина, то із земельним питанням проблем із плином часу не меншає, а навпаки. Сталося так, що Верховна Рада України фактично ухвалила дві концепції земельної реформи, два підходи до приватизації землі, які не узгоджуються між собою, проте існуватимуть надалі. ПЕРШИЙ підхід сформульовано в Концепції роздержавлення та приватизації підприємств, землі та житлового фонду. Він полягає в тому, що рівне право на приватизацію рівних за розміром ділянок надається всьому дорослому населенню. Але цей підхід негативно сприйняли селяни, бо він міг би призвести до розвалу наявних сільгосппідприємств, не враховуючи неоднакову забезпеченість землею в різних регіонах України. Для прикладу скажемо, що на людину в Україні в середньому припадає 0,8 га сільгоспугідь, у тому числі ріллі — 0,64 га. А в Закарпатській області ці показники становлять, відповідно, — 0,37 га і 0,15 га, Донецькій — 0,38 га і 0,31 га, Херсонській —1,54 га і 1,38 га, Миколаївській — 1,49 і 1,25 га. Тобто така приватизація земель стає просто нереальною.

ДРУГИЙ підхід до приватизації землі відображено в новій редакції Земельного кодексу, ухваленій Верховною Радою в березні 1992 року. Принципова відмінність другого підходу від першого полягає в наданні пріоритетного права на передання сільськогосподарських угідь тим, хто їх безпосередньо обробляє.

Механізм реалізації цього положення передбачав вилучення в сільгосппідприємств до 7—10 % використовуваних ними земель і створення з них державного фонду земель запасу. Із земель запасу й повинні надавати земельні ділянки для створення селянських (фермерських) господарств, для садівництва, городництва всім громадянам, які не є членами трудових колективів сільськогосподарських підприємств.

Крім того, держава вилучає ще до 15 % земель із кількості, що залишилася, до резервного фонду, призначеного для надання ділянок під створення нових і розширення наявних підсобних господарств селян та інших громадян. Решту землі згідно із ст. 5 Земельного кодексу передають сільгосппідприємствам у колективну власність.

Кожний член колективного сільгосппідприємства у разі виходу з нього має право одержати свою частку землі в натурі.

Громадяни, які бажають самостійно працювати на землі, згідно із Законом "Про селянське (фермерське) господарство" можуть отримувати у власність із земель запасу земельну ділянку в межах 50 га ріллі та 100 га сільгоспугідь. При цьому безоплатно їм передається лише частина земель у межах середньої земельної частки. Розмір середньої земельної частки визначається шляхом поділу кількості сільгоспугідь, які розміщені на території відповідної ради і якими користуються підприємства, установи, організації та громадяни, крім земель, що не підлягають приватизації, на кількість осіб, які працюють у сільському господарстві, пенсіонерів, а також осіб, зайнятих у соціальній сфері на селі.

До осіб, зайнятих у соціальній сфері, належать працівники освіти, охорони здоров'я, культури, торговельного, побутового обслуговування, зв'язку, місцевого самоврядування, а також пенсіонери з цих осіб.

Середня земельна частка — це виключно розрахункова норма (одиниця), яка визначається тільки в разі виходу працівників з колективного сільгосппідприємства, кооперативу чи акціонерного товариства та безоплатного передання у власність земельної ділянки, наданої громадянинові для ведення селянського (фермерського) господарства.

Тобто ще зовсім недавно на селі спостерігалася ситуація, коли працівники сільгосппідприємств, той, хто хотів стати фермером, могли отримати у власність безоплатно земельну ділянку в розмірі середньої земельної частки. А решта земель була в колективній власності.

У свою чергу, працівники соціальної сфери для ведення особистого підсобного господарства за рішенням сільської, селищної, міської рад могли також отримати безоплатно у власність земельні ділянки в межах населених пунктів, вказаних у земельно-облікових документах, або їм надавали безоплатно у власність ділянку в розмірі не більш як 0,6 га. При цьому розмір присадибної ділянки має бути не більше: у сільських населених пунктах — 0,25 га, селищах міського типу —0,15 га. Отже, якщо в сільського вчителя на час прийняття Земельного кодексу була присадибна ділянка 0,4 га, то 0,25 га за ним закріплюється у власність як присадибна ділянка, а 0,15 га — як ділянка для ведення підсобного господарства. Крім того, згідно із статтею 56 Земельного кодексу, додатково цей учитель (інший працівник соціальної сфери, пенсіонер) має право на отримання безоплатно у власність земельної ділянки для ведення підсобного господарства у розмірі не більш як 0,6 га. Тобто цей громадянин може отримати в даному разі у власність земельну ділянку в розмірі 1 га (0,25 га — під присадибну ділянку, 0,75 га — для ведення особистого господарства).

За бажанням громадянина йому також можуть надавати земельні ділянки у користування. Загальна площа цих ділянок не повинна перевищувати 1 га. За погодженням з обласною радою розмір земельної ділянки може бути збільшено до 2 га. Отже, з попереднього прикладу ми побачили, що даний сільський учитель може мати ділянку розміром 3 га, з яких 1 га перебуває у його власності, а 2 га — у користуванні. Аналогічні права мають всі громадяни, які мешкають на селі, і працівники сільгосппідприємств також. Тобто ситуація на селі з розподілом земель була більш чи менш стабільна.

Ситуація різко змінилася після прийняття Указу Президента від 8 серпня 1995 року "Про порядок паювання земель, переданих у колективну власність сільськогосподарським підприємствам і організаціям". Указом визначено, що паюванню підлягають усі сільгоспугіддя, передані в колективну власність сільгосппідприємствам. І право на земельну частку (пай) стали мати лише члени колективного сільськогосподарського підприємства, кооперативу, акціонерного товариства, в тому числі пенсіонери, які раніше працювали в ньому і залишилися членами цього колективу. **Отже, в цьому законодавчому акті вже не йдеться про працівників соціальної сфери.** Розміри земельної частки (паю) визначаються спочатку в умовних кадастрових гектарах, виходячи з вартості земельної частки (паю) та середньої грошової оцінки даного гектара сільгоспугідь для даного господарства.

Кожний працівник, занесений до списків на отримання земельного паю, отримає відповідний сертифікат. Але найцікавіше — в п. 6 даного указу, де сказано, що в разі виходу працівника з колективного сільгосппідприємства здійснюється відведення земельної ділянки в натурі і видається державний акт на право приватної власності на цю земельну ділянку. Ось тут уже всяка рівність на землю і справедливість закінчуються. Якщо до цього всі сільські мешканці мали рівне право, хоча б теоретично, на присадибні ділянки, ділянки для ведення підсобного господарства, то відтепер працівники соціальної сфери залишились із цим, часто-густо так і не реалізованим, правом, а члени колективних господарств отримали додатково ще і право на приватну власність на земельний пай. І ось з кінця 1995 року розпочалося так зване паювання. Що це означає на практиці, можна пересвідчитись із даних, наведених у збірнику документів "Земельна реформа: законодавчі та нормативні акти", виданому 1996 року Держкомземом, Академією аграрних наук та центром "Реформи і право". Згідно з цими даними, на кінець 1996 року 77,8 % господарств розпаювали свої землі, з них 38,8 % землі на паї розподілили умовно, а 34,2 % паїв виділено в натурі, але й надалі їх обробляють спільно. При цьому більш як у 4,8 % господарств паї обробляють індивідуально. Тобто частина громадян вже отримала у власність землю, розміри якої значно перевищують середню частку в даному регіоні. І добре, якщо в господарстві мудрий керівник, який дивиться на десятки років уперед і умовив селян внести до списків на паювання вчителів, лікарів, працівників культури, торгівлі, зв'язку, пенсіонерів. Тоді конфліктів ще якось можна уникнути. А якщо ні? Як бути, коли в сім'ї селян з діда-прадіда, що віками обробляли землю, з'явився сільський учитель, який десятиліттями навчав селянських діток? Щороку працював з учнями на колгоспному ланові, проривав цукрові буряки, збирав, очищав солодке коріння чи якусь іншу городину. А що коли його син чи дочка захоче стати селянином, агрономом? Чи вже йому навіки бути простим наймитом? Скажете, можна взяти землю із земель запасу чи резервного фонду. Але ж не вистачить там її для всіх, та й чіткого порядку їх використання немає. А що робити нині сім'ї сільських учителів, що півроку не отримують зарплати і змушені газдувати нарівні з усіма селянами, щоб хоч звести кінці з кінцями. Уявляю ситуацію в рідному селі, коли син учителя вирішив одружитися з дочкою працівника господарства, де четверо чи п'ятеро трударів. Постане питання: а скільки ж у жениха землі, скільки землі в молоді? Це ми вже мали в історії, і такі події добре змальовували ще Карпенко-Карий, Нечуй-Левицький, Ольга Кобилянська.

В ІВАНО-ФРАНКІВСЬКІЙ області працівники господарств отримали пай у розмірі 1,1 га, а працівники соціальної сфери не отримали нічогісінько. У Київській області, відповідно, 2,6 га і 0,6 га, Черкаській — 2,6 га і 1,6 га, Херсонській — 6,7 га і 6,1 га, Харківській — 5,8 га і 4,6 га. До речі, в деяких господарствах навіть власним пенсіонерам під час розпаювання встановили розмір паю значно менший, аніж тим, хто працює.

Наведені дані вибіркові і не повною мірою характеризують реальне становище з паюванням земель. У значній частині господарств тієї самої Херсонщини до списків на розпаювання взагалі не включено працівників соціальної сфери, а розміри паїв сягають при цьому 10—14 га.

Такий підхід до земельної реформи, паювання земель колективних сільгосппідприємств значною мірою загострює напругу в суспільстві, протистояння між різними верствами сільського населення.

Про злободенність теми свідчать і такі цифри. Сьогодні в 15,2 тисячі сільських шкіл працюють більш як 234 тисячі вчителів. Майже стільки ж працівників у 10 тисячах сільських дошкільних закладів освіти, в 400 сільськогосподарських профтехучилищах, технікумах. А якщо до цього додати лікарів, працівників торгівлі, побуту, культури, пенсіонерів, то мова вже йде про значну, кількамільйонну групу населення.

Опоненти можуть заперечити: мовляв, пункт 7 вищезгаданого указу дозволяє використовувати резервний фонд для передачі у приватну власність або надання у користування земельних ділянок переважно громадянам, зайнятим у соціальній сфері на селі. Але ж Земельний кодекс обмежує розміри земельних ділянок, та й у ряді районів, особливо на заході, резервний фонд незначний порівняно з кількістю працівників соціальної сфери.

Ніхто не заперечує права кожного селянина на його участь у паюванні власності сільгосппідприємств. То зароблено ним. Але земля, за висловом Т. Г. Шевченка, "Богом дана", тому незрозумілими і несправедливими для багатьох є запропоновані реформи на селі, порядок паювання земель, до речі, не передбачений жодним законом України. А стаття 14 Конституції України, проголошуючи землю основним національним багатством, стверджує, що право власності на землю набувають і реалізують громадяни, юридичні особи виключно відповідно до закону. При цьому в Перехідних положеннях у пункті 1 записано, що нормативні акти, прийняті до набуття чинності Конституцією, чинні в частині, що не суперечить Конституції України.

Для відновлення почуття господаря на землі важливіше те, хто володіє засобами і результатами своєї праці. У зв'язку з цим слід підкреслити, що власник і хазяїн — це аж ніяк не одне й те саме. Досить часто бувають випадки, коли власник передає право володіння. До речі, Володимир Даль ще в 1882 році так визначив слово "хазяїн": володар, владний розпорядник, управитель. У своєму словнику він наводить такий приклад: "На заводі два управителя: один з майстрової частини, другий хазяїн, а сам власник живе у Пітері".

У США близько 40 % земель, що використовують в сільському господарстві, обробляється на орендній основі, у Франції — більше 50 %, у Бельгії — близько 70 %, в Ізраїлі — 90 %. У Голландії більшість сільгоспугідь належать державі. Болгарія, Словаччина, Чехія не включили до законодавства положення про продаж, заставу земель сільгосппризначення.

ЗАЙВИЙ радикалізм і вузька спрямованість курсу аграрних реформ, що мають на меті зміну лише двох, малопов'язаних між собою економічних чинників, зокрема приватизації землі з продажем та комерціалізації аграрних відносин, створюють кризову ситуацію, оскільки не враховується чинник розвитку виробничих сил, їхня концентрація, спеціалізація та енергозабезпечення.

Не можна нехтувати інтереси окремої людини, особливо коли йдеться про долю сільського вчителя, інтилігента. На його плечах сьогодні тягар порятунку духовності народу, розвитку інтелекту, врятування сучасного українського села.

Станіслав НІКОЛАЄНКО,
народний депутат України.

«Ми» та навколо «нас»

Роздуми про шляхи зростання української економіки

***Результати** досліджень, проведених лідерами світової економічної науки, такими, як Нобелевські лауреати Кеннет Ерроу, Лоуренс Клейн, Василь Леонтьєв, Роберт Лукас, Артур Льюїс, Роберт Солоу, Джеймс Тобін, Мілтон Фрідман, свідчать: принципові положення економічної політики країн, які перебували в стані занепаду і успішно подолали його, були схожі, незважаючи на певні національні та історичні відмінності.*

Починаючи з 1990 року, всіма урядами України, що послідовно змінювали один одного, було розроблено та оприлюднено більше десяти економічних програм, що декларували поліпшення стану української економіки. Верховною Радою за цей час затверджено ряд загальнодержавних програм та програм діяльності Кабінету міністрів України. На жаль, позитивні наміри щодо економічного зростання, які передбачались зазначеними програмами, так і залишилися нереалізовані.

Чому? Цілком імовірно через те, що методологічні засади, якими послуговувалися автори та розробники програм, були хибні, їх реалізація призводила до погіршення економічної ситуації, поширення таких негативних явищ, як зубожіння широких верств населення, згортання виробництва, зростання безробіття...

Де вона — точка опори?

Деякі економісти характеризують ефективну економіку низькими значеннями таких макропоказників, як рівень інфляції, процентні ставки та бюджетний дефіцит. Але багатьом країнам вдалося швидкими темпами підняти рівень життя незважаючи на бюджетний дефіцит (Японія, Корея, Італія), падіння курсу національної валюти (Франція, Італія), високі процентні ставки (Італія, Корея).

Ще одна точка зору. Ефективність та зростання економіки визначаються великою кількістю природних ресурсів. Але останнім часом найбільших успіхів досягли країни, бідні на природні ресурси, в тому числі, Німеччина, Японія, Італія, Корея, які імпортують більшу частину необхідних їм сировини, енергоносіїв, сільськогосподарської продукції.

Багато говорять про те, що ключовий вплив на економічне зростання має забезпеченість великою кількістю дешевої робочої сили. Але досвід Німеччини, Швеції, Японії свідчить, що й це не головне.

Є така думка: ефективність економіки визначається різницею в системах управління, і насамперед відносинами «робітник — роботодавець». Проте в Німеччині чи Японії дуже сильні профспілки. І всупереч твердженню, що сильні профспілки підривають ефективність економіки, обидві країни вже тривалий час є лідерами у виробництві високотехнологічної продукції.

Таких міркувань може бути чимало, але жодне не вказує, як досягти економічного зростання.

Безсумнівно, головна мета економічної стратегії та економічної політики демократичної держави — створити умови, які забезпечували б громадянам країни достатньо високий рівень життя та соціальну значущість кожної особи.

Тому визначальні засади, на яких на рівні держави може базуватися концепція ефективної зростаючої економіки, — це продуктивність використання національних ресурсів.

Продуктивність людських ресурсів визначається зарплатою та іншими доходами, які отримують працюючі, а продуктивність капіталу — доходом, який отримують його власники. Частина національного доходу через систему державного і місцевих бюджетів витрачається на оплату суспільних послуг, подальше зростання соціальних стандартів.

Доходи і витрати

Фахівці сходяться на тому, що «економіка» — це господарство, діяльність якого є джерелом створення матеріальних благ. А економічними явищами є виробництво, споживання, обмін, взаємозв'язки між ними — економічні механізми. «Господарство» продукує товарні цінності та послуги, тобто в ньому виробляють літаки, трактори, хліб, одяг, надають банківські та інші послуги, які забезпечують потреби людей та держави.

А вже економічні явища та економічні механізми —створюють не товари, а гроші. Проте це аж ніяк не ті паперові знаки, які друкує банкнотна фабрика Національного банку.

Економіка, так би мовити, в самому своєму єстві створює сукупні, виражені твердими грошима доходи суспільства. За рахунок цих доходів поступово, крок за кроком зростають рівень життя та соціальні стандарти.

Як функціонує механізм формування цих доходів на макро-та мікрорівні (корпорація, підприємство), розглянемо на конкретному прикладі.

Ціна будь-якого товару, наприклад холодильника, якого продав виробник за 500 гривень, у ринковій економіці складається з двох частин: витратної і доходної.

Витратна частина показує рівень матеріальних витрат на виробництво даного товару, куди входять:

1) амортизація основних засобів;

2) вартість сировини, матеріалів та комплектуючих, які використані на його виготовлення;

3) вартість силової електроенергії, опалення та освітлення;

4) списання браку, дефектної сировини, комплектуючих та інші матеріальні витрати;

5) витрати на транспортні послуги, послуги зв'язку та інші, пов'язані з виробництвом тощо.

Доходна частина формується із таких складових:

6) виплачена заробітна плата;

7) одержаний прибуток від реалізації товару;

8) премії та інші грошові виплати працівникам;

9) сплачені банкам проценти за користування кредитами;

10) сплачені визначені законодавством податки та обов'язкові платежі, тощо.

В економічній теорії поняття витратної та доходної частин в ціні проданого товару наближено відображаються таким чином: для витратної частини — перенесена вартість, для доходної — новостворена, додана вартість.

Доходна частина в ціні товару може бути менша чи більша за витратну.

На мікрорівні майбутню ціну товару визначає саме підприємство (корпорація) шляхом калькуляції реальних витрат виробництва та необхідного прибутку. Реалізація товару за цією ціною забезпечує корпорації продовження процесу виробництва та його прибутковість.

Проте реальна ціна продажу товару (в даному випадку холодильника) встановлюється на ринку як результат взаємодії платоспроможного попиту і пропозиції.

На макрорівні (ціла країна) сума всіх цін, за якими товари та послуги реалізовано споживачам, виступає як сукупний суспільний продукт (ССП).

Джерелом платоспроможного попиту на макрорівні є доходна частина ССП у той час, як пропозиція є відображенням обсягу витратної частини ССП.

Якщо в економіці країни переважають підприємства, у структурі цін більшості товарів яких витрати перевищують доходи, макрорівновага агрегованих попиту і пропозиції не може встановитися у точці, яка забезпечила б нормальний розвиток економіки. Пов'язано це з тим, що під час реалізації сукупного річного обсягу товарів, в структурі ціни яких доходна частина менша за витратну, криві попиту та пропозиції із відомого графіка взаємозалежності попиту і пропозиції не перетнуться на рівні ціни, визначеної калькуляцією середніх виробничих витрат (мал.1). Це зрозуміло, оскільки платоспроможний попит не може «поглинути» пропозицію. Отже, продукція залишиться нереалізованою або неоплаченою покупцями. Така продукція може бути реалізована тільки за збитковою ціною, що призводить до зменшення обігових коштів підприємств і національного багатства країни.

Структура витрат на виробництво продукції, робіт, послуг в народному господарстві України в 1990—1996 роках, у % до всіх витрат.

Графа Витрати	Роки 1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
1 Матеріальні витрати	57,4	59,6	61,3	65,3	65,7	66,5	59,8
2 Інші витрати	8,4	9,9	16,5	19,0	18,8	14,1	13,9
3 Разом графи 1 і 2	65,8	69,5	77,8	84,3	84,5	80,8	73,7
3 Амортизація основних фондів	12,1	4,1	1,8	1,2	0,5	2,5	6,2
5 Витрати на оплату праці	19,4	20,3	14,6	9,1	9,4	11,3	13,6
6 Відрахування на соціальні заходи	2,8	6,3	5,7	5,4	5,5	5,7	6,5
7 Разом графи 5 та 6	22,2	25,2	20,3	14,5	14,9	17,0	20,1
8 Всього витрат	100	100	100	100	100	100	100

Джерело даних: Міністерство статистики

Мал.1. Попит та пропозиція за умов витратної економіки.

Економіка, в структурі ціни товарів якої витратна частина перевищує доходну, є витратною.

P — рівень цін;

Q — обсяг продукції;

1 — ціна виробництва продукції, визначена методом калькуляції;

2 — точка нерівноваги попиту та пропозиції за ціни виробництва, визначеної методом калькуляції;

3 — фактична точка рівноваги сукупних річних попиту та пропозиції;

4 — ринкова ціна виробленої продукції, визначена рівновагою попиту та пропозиції за умови перевищення витратної частини над доходною в її структурі;

А — річний обсяг продукції, виробленої підприємствами, в ціні якої витрати перевищують доходи;

Б — втрати підприємств через зниження ціни реалізації проти ціни виробництва продукції;

В — частина річного обсягу виробленої продукції, яка не може бути реалізована на ринку;

Г(Г») — частина річного обсягу виробленої продукції, яка може бути реалізована за умови рівноваги попиту (Г») та пропозиції (Г);

г»р — крива попиту реальна;

г — крива пропозиції.

Різниця між витратною частиною сукупного суспільного продукту та його доходною частиною показуєє частку обсягу виробленої продукції, яка потенційно не може бути реалізована на внутрішньому ринку. Нереалізована частина продукції, перетворившись на товарні неліквіди або кредиторську заборгованість, буде зв'язувати попит, створений виробництвом наступних періодів. Також буде занижувати рівноважні ціни на товари, перш за все, за рахунок зменшення обсягу доходної частини в їх ціні (невиплаченої зарплати, несплачених податків, зростаючих збитків).

Платоспроможний попит на товари, а також інвестиційні та кредитні ресурси, які забезпечують економічне зростання країни та підвищення добробуту громадян, створюють підприємства, доходна частина в обсязі реалізації товарів яких перевищує витратну. Як свідчать останні роботи українських економістів, виконані на основі аналізу міжгалузевих балансів, в Україні більшість таких підприємств належить до галузей зв'язку, транспорту, промисловості будівельних матеріалів, торгівлі, сільського господарства, заготівель, банківської сфери.

Доходність і деякі складові економічної політики

Аналіз в цілому структури виробничих витрат народного господарства країни показує, що за умов їх перевищення над доходами, створеними протягом певного періоду (наприклад, господарського року), ніяка «накачка» народного господарства великою грошовою емісією чи значне кредитування уряду Національним банком економічного становища не поліпшить. Відбудеться лише знецінення обігових коштів підприємств, тобто розбазарювання активної частини національного багатства та падіння курсу національних грошей, щодо іноземних валют.

За умови перевищення в ціновій структурі річного товарного виробництва доходної частини, яка разом із нарахованою протягом року амортизацією складає валовий внутрішній продукт (ВВП), ніякої емісії для латання бюджету не буде потрібно, а невелика інфляція внаслідок зростання доходів населення та держави неминуче призводитиме до розширення фізичних обсягів виробництва товарів, яких потребують споживачі, тобто ми з вами.

Зазначені критерії цінової структури охоплюють і легальну сторону економіки, і тіньову. Вони, між тим, взаємодіють мільйонами економічних зв'язків і в сукупності становлять єдину економіку будь-якої країни. Тіньова економіка перш за все уникає сплати податків, особливо так званих податків на споживання (ввізного мита, акцизів), в ній набагато вищі заробітна плата та особисті доходи господарюючих суб'єктів. Недарма тіньова економіка забезпечує високі та цілком легальні прибутки адвокатів, сприяє зростанню престижності юристів в умовах перехідного періоду в економіці. За структурою витрат та доходів тіньова економіка наближається до середніх показників в господарстві країни, а її вплив відбивається на бюджетних доходах і суспільних потребах, пов'язаних з бюджетними видатками.

Одним із засобів досягнення позитивного зростання економіки в європейських країнах є застосування так званих податків на споживання — ввізного мита, акцизів, інших податків: з обігу (продажу), на нерухомість, на приріст капіталу, на володіння землею, платежів підприємств на соціальні потреби.

Успішність зовнішньоекономічної діяльності показує алгебраїчна сума обсягів імпорту та експорту, яка називається сальдо платіжного балансу. А різниця між витратною та доходною частинами з урахуванням в доходній частині обсягу сплачених податків на споживання та сальдо платіжного балансу країни, показує напрям — вектор економічного розвитку: вниз, якщо витрати перевищують доходи, чи вгору, коли доходи перевищують витрати.

Отже, сучасна держава має змогу засобами податкового регулювання стимулювати зростання всієї економіки. Слід урахувати, що застосування податків на споживання, крім позитивних результатів —створення фінансових важелів підйому економіки, поповнення бюджету, стабілізації внутрішнього ринку —за їх значних розмірів, як показує практика, коли сума всіх платежів на соціальні потреби та податків на споживання починає перевищувати 20 % ССП, спричиняє деякі негативні наслідки, до яких належать падіння курсу власної валюти, контрабанда товарів, розширення сфери нелегальної економіки та пов'язана з цими явищами корупція державного апарату.

Як це робиться в розвинених країнах

Лише тоді, коли в Україні буде подолано витратність економіки, вона зможе розвиватися так само як заможні країни.

За умови, що доходна частина у сукупному суспільному продукті країни перевищує витратну, вся наявна продукція може бути реалізована за ціною виробника (ціною, визначеною шляхом калькуляції). Але попит, утворений доходами, ще не буде повністю задоволено.

За таких умов, залежно від того, яку проводять економічну політику, можуть бути два напрями зрушень в економічній ситуації.

Один із них — це задоволення наявного попиту зростаючим обсягом пропозиції, що створюється лише за рахунок підвищення цін товарів поточного виробництва (стагфляція). Проте такий напрям змін призводить до падіння всіх реальних доходів у грошовій формі.

Подолання стагфляції було основною проблемою економістів у розвинених країнах у 70-х роках XX століття.

Другий напрям економічних змін полягає у створенні фінансових інструментів, які формують відкладений попит, за рахунок ресурсів якого в майбутньому буде створено додаткову пропозицію, тобто вироблені додаткові товари, надані послуги, виконані роботи (мал. 2).

Такими фінансовими інструментами є депозити в банках, державні цінні папери, акції корпорацій та цінні папери, реалізовані для збільшення статутних капіталів підприємств та утворення нових робочих місць, на яких буде сформовано приріст майбутньої пропозиції, тобто вироблено додаткові товари.

Ринкова оцінка вартості цих інструментів здійснюється фінансовими біржами шляхом котирування фондових цінностей — державних цінних паперів, акцій найбільших корпорацій, виявлення співвідношення курсів основних світових валют.

Мал. 2. Попит та пропозиція в умовах доходної економіки

P — рівень цін;

Q — обсяг продукції;

1 — ціна виробництва продукції, визначена методом калькуляції;

2 — точка нерівноваги попиту та пропозиції за ціни виробництва, визначеній методом калькуляції;

3 — уявна точка рівноваги за умови еластичності пред'явленого попиту та пропозиції;

4 — ціна виробленої продукції за рівноваги попиту та пропозиції поточного товарного виробництва;

А — обсяг продукції, виробленої підприємствами за умови перевищення доходів над витратами в структурі її ціни.

Г (Г») — обсяг виробленої продукції, що може бути реалізований за ціною виробника за умови рівноваги пред'явленого попиту (Г») та пропозиції поточного виробництва (Г);

Г»р. — крива реального попиту, створеного в процесі виробництва;

Г — крива пропозиції;

Д — обсяг відкладеного попиту та майбутньої пропозиції;

Площа S 1 — вартість відкладеного поточного попиту за умови реалізації продукції за ціною виробника дорівнює площі S 2 — вартості збільшення пропозиції в наступних періодах.

Коли в країні в цілому витрати в ціні продукції вищі за доходи, застосування зазначених інструментів лише погіршує ринкову кон`юнктуру, збільшуючи запаси нереалізованих товарів та кредиторську заборгованість підприємств, що ми й спостерігаємо сьогодні у нашій економіці.

Тому уряди розвинених країн та міжнародні фінансові організації основну увагу приділяють питанням формування доходів та витрат у ціні тієї продукції, що вироблятиметься в наступних періодах для задоволення відкладеного попиту.

Фінансовими інструментами задоволення відкладеного попиту майбутньою пропозицією є укладення ф'ючерсних та форвардних угод на основні біржові товари, контрактів на майбутнє виробництво в «портфелях замовлень» корпорацій.

Рівновага майбутньої пропозиції та відкладеного попиту на світовому ринку встановлюється на світових біржах цілодобово за допомогою системи супутників.

Зазначений економічний механізм дає змогу розвиненим країнам проводити економічний розвиток на засадах самозростання виробництва та споживання, уникаючи збільшення виробничих витрат та інфляції, забезпечуючи стабільний курс національних грошей до іноземних валют.

Зовнішньоекономічні зв'язки за такої економічної політики виконують допоміжні функції, зокрема створюючи більш сприятливі умови для оптимізації товарного наповнення внутрішнього ринку. Імпортуються лише ті товари, митна вартість яких є нижча за частку матеріальних витрат в ціні виробництва аналогічних вітчизняних товарів.

Сучасна світова економіка об'єднує глибоко пов'язані між собою національні економіки і в цьому відношенні вона глобальна. За цих умов криза перевиробництва в сучасній економіці неминуче стане світовою економічною кризою. Регулювання глобальної економічної ситуації та реалізація механізмів уникнення світової економічної кризи, покладено, так би мовити, на Міжнародний валютний фонд, Світовий банк, Всесвітню торгівельну організацію. Звідси і вимоги цих міжнародних організацій до економічної політики урядів всіх країн світу: жорстка монетарна політика, лібералізація валютного курсу, зовнішніх зв'язків та ціноутворення. Слід зауважити, що ці вимоги поширюються і на економіки високорозвинених країн — США, Європейського Союзу, Японії, і на економіки країн, що розвиваються чи здійснюють економічні реформи. Дотримання державами цих вимог саме по собі не створює чинників для розвитку економіки чи для її деградації, вони мають рамковий характер та окреслюють певні межі для регулятивних заходів. У цих межах доходні національні економіки мають умови для довготривалого безкризового розвитку. А витратні економіки приречено на безперервний занепад. Причому нижньої точки їх падіння, на думку багатьох видатних економістів, немає. В багатьох досить розвинених країнах стагнація триває десятиліттями, наприклад, в Бразилії чи Аргентині.

Тому, якщо ми творимо економіку України як частину світової економіки, мусимо рахуватися із цим фактом як із об'єктивною реальністю. Проте уряд таки має в цих рамках можливість та обов'язок здійснювати позитивні економічні перетворення.

Але поки що наша економічна політика, незалежно від політичної орієнтації тих, хто її реалізує, не виконує головної функції — збільшення національного доходу, зменшення витратності економіки.

Не все так просто

Читачі з почуттям гумору можуть зауважити, що найліпшою структурою економіки стане така, де не споживається жодних матеріальних ресурсів. Вектор її розвитку буде круто спрямований вгору десятки років підряд. Ці читачі по-своєму праві, проте їхні міркування вимагають певних роз'яснень.

Перше роз'яснення. В цьому матеріалі йдеться про так зване виробниче споживання, тобто споживання матеріальних ресурсів підприємствами. Але, крім виробничого споживання, є ще невиробниче (побутове) споживання матеріальних ресурсів населенням — їжа, одяг, житло, транспорт тощо. Тому на капіталовкладення в розвиток економіки може бути витрачена не вся доходна частина, а лише та її частка, яку не використано на невиробниче матеріальне споживання, якщо вона залишається.

Друге роз'яснення. Структурна перебудова економіки в найбільш заможних країнах спрямована на ліквідацію підприємств та галузей, продукція яких виробляється із значними матеріальними витратами. Одним із напрямів такої політики є винесення матеріаломістких виробництв, які ще й у більшості своїй екологічно небезпечні, в слаборозвинені країни, зокрема ближче до джерел сировини.

І справді, в світі існують національні економіки, в яких левова частка національного доходу формується з мінімальною матеріаломісткістю. Наприклад, в Голландію та Швейцарію великі прибутки надходять у вигляді чистого фінансового доходу від інвестицій, вкладених за кордоном. Сполучене Королівство отримує значну частку національного доходу від міжнародних фінансових і банківських операцій. Саудівська Аравія та Норвегія отримують доходи від експорту енергоносіїв, витрати на видобуток яких фінансують зарубіжні компанії, що виступають інвесторами.

Отже, політику зниження матеріаломісткості власної продукції кожна держава намагається здійснювати в той спосіб, який для неї можливий. Україна не повинна залишитись винятком з цього правила.

Третє роз'яснення. У більшості держав є особливі сектори народного господарства, за наявності яких вони самостійно захищають політичні права та економічні інтереси своїх громадян, а за відсутності — усі питання їх політики розв'язують інші держави, як правило, на свою користь. Це —виробництво засобів виробництва для найбільш розвинених галузей та військово-промисловий комплекс, інфраструктура — енергетика, система транспорту (шосе, залізниці, аеропорти, морські порти, трубопроводи), інформаційний простір та зв'язок, національна банківська система.

Вкладення матеріальних ресурсів у розвиток цих секторів робить можливою ефективну роботу всіх інших господарських суб'єктів. Тому побудувати економіку, цілковито звільнену від матеріальних витрат, неможливо.

Крім того, частина отриманих в економіці доходів повинна спрямовуватися на розвиток соціальної сфери — житла, навчальних закладів, об'єктів культури, охорони здоров'я, державного управління, спорудження та утримання яких потребує значних матеріальних витрат. Додамо до цього нагромадження озброєнь.

З урахуванням цих обставин для розвитку національної економіки є визначальним навіть невелике перевищення доходів над видатками в структурі ССП.

Четверте роз'яснення. Вище весь час повторюється слово «сплачена» — сплачена зарплата, сплачені проценти, сплачені податки. Такий термін вживається тому, що значна частина обігових коштів підприємств, нарахованої амортизації, заробітної плати, отриманих підприємствами прибутків існує тільки на папері урядових документів про успіхи реформ. Насправді ці кошти заморожено в балансах підприємств у складі кредиторської заборгованості, сплатити яку за браком доходів наша економіка неспроможна.

Де взяти кошти на структурну перебудову?

Зрозуміло, що на шляху перетворення структури української економіки потрібно здійснювати в неї капіталовкладення, а також інвестиції в соціальну сферу.

Отже, для реалізації структурної перебудови маємо, по-перше, вжити заходів для значного нарощування виробництва фінансових ресурсів, по-друге, забезпечити ефективність їх інвестування. Такі заходи здійснюються в двох кардинальних напрямах:

перший — це зменшення витратності народного господарства, включаючи нейтралізацію втрат від імпорту;

другий — це збільшення доходності в діяльності всіх суб'єктів господарювання.

Економічне зростання України

Протиставлення ринкової конкуренції та економічних важелів впливу адміністративним і нормативно-регулятивним заходам уряду має надуманий характер. У реальній практиці європейських держав вони є взаємодоповнювальними. Хоч би якими засобами було реалізоване правильне рішення, прийняте на підставі економічних розрахунків і науково обгрунтованих прогнозів, воно додасть економіці доходів.

Для зменшення витратної частини сукупного суспільного продукту економічними, адміністративними, нормативно-регулятивними засобами потрібно:

зменшувати матеріаломісткість та енергоємність продукції, що досягається заохоченням обмеження їхньої частки в складі її собівартості правилами оподаткування та іншими економічними нормативами;

обмежувати імпорт усіх видів продукції, послуг, насамперед тарифами, акцизами, іншими податками на споживання, а також запровадженням загальноприйнятних правил доступу іноземних товарів на український ринок, що передбачають захист прав споживачів на доброякісну продукцію та обов'язкове сервісне обслуговування імпортованих товарів відповідно до правил Європейського союзу;

стримувати вивезення фінансового капіталу з країни, створюючи умови для його ефективного вкладення чи надійного збереження в Україні. Це може бути досягнуто завдяки підвищенню вимог до ліквідності банків і стабільному курсу національної валюти;

цілеспрямовано здійснювати структурну перебудову народного господарства, збільшуючи частку галузей з низькими витратами та високими доходами в структурі ціни їхньої продукції;

дипломатичними засобами, укладенням прямих угод щодо поставок досягти здешевлення тих товарів, які імпортують в Україну в значних обсягах, шляхом зниження виробниками відпускних цін для українських імпортерів в обмін на адекватні зобов'язання української сторони;

засобами банківського контролю не допускати виробництва продукції, що не може бути реалізована протягом визначеного періоду;

запровадити дозвільний характер на проведення будівельно-монтажних робіт за наявності банківських гарантій їх повного фінансування та контрольних термінів уведення в дію готових об'єктів. Встановити санкції за невиконання наданих гарантій і взятих зобов'язань. Спрямувати діяльність будівельних організацій передусім на модернізацію та поліпшення наявного капітального фонду;

з метою підтримки вітчизняних товаровиробників на українському ринку негайно ліквідувати будь-які пільги щодо справляння податків на споживання — ввізного мита, акцизів, а також ПДВ на імпортні товари.

Ефективним механізмом зменшення витратності господарства країни може стати відповідна державна програма, розроблена урядом із залученням українських науковців, які обізнані з реаліями нашого господарського життя.

Для збільшення доходності народногосподарського комплексу України та забезпечення неухильного зростання ВВП потрібно:

вживати заходів для нарощування експорту, особливо складних технічних виробів і продукції АПК, яка щороку відновлює свій обсяг на ланах України. Для здійснення маркетингу вітчизняних товарів утворити мережу представників України в країнах-імпортерах, залучати місцевих посередників;

утримувати позитивні порівняно з темпами інфляції ставки на кредити та депозити в комерційних банках;

утримувати стабільний курс гривні до основних вільно конвертованих валют, насамперед до екю, гармонізувати правила банківського, фінансового (бухгалтерський облік), валютного регулювання з країнами Євросоюзу, укласти з ними відповідні угоди щодо співробітництва;

заохочувати підприємства виплачувати працівникам за ефективну роботу більшу зарплатню, нарощувати частку оплати праці в ціні виробленої продукції;

не допускати, за прикладом розвинених країн Євросоюзу, щоб сума обов'язкових платежів, що включаються до собівартості разом з податками на споживання, була менша за 30% чи більша за 40% ВВП.

Комплекс взаємопов'язаних заходів для зменшення витратності та збільшення доходності валового суспільного продукту повинен стати основним предметом законодавчого, адміністративного, економічного регулювання державою розвитку народногосподарського комплексу та організації зовнішньоекономічної діяльності.

Здійснення зазначених заходів має спиратися на віру державного керівництва в успіх своєї діяльності, а також на економічні розрахунки, науково обгрунтовані прогнози, ефективну роботу державного апарату.

Швидкий безінфляційний розвиток Німеччини та Японії майже від нуля до найкращих в світі економічних показників, на підставі аналізу якого укладено цей матеріал, є наочним підтвердженням реалістичності окреслених економічних механізмів.

Більше нічого не потрібно. Все інше Україна має. Отже, наша економічна доля лише в наших руках, головах, душах.

Віталій МЕЛЬНИЧУК,
кандидат економічних наук,
радник Голови
Верховної Ради України.

«Пакет» у ціні, «портфель» не в моді

***Шість** торгових сесій провела з початку року Донецька фондова біржа, із них дві — спільно з Фондом державного майна, решту — самостійно. Загальний обсяг продажу цінних паперів сягнув за 350 тисяч гривень. Причому ціна продажу акцій деяких підприємств перевищила номінал у кілька разів: відкритого акціонерного товариства «Термопласт» — у 3 рази, «Буддеталі» — у 2,2 раза, Миронівського заводу залізобетонних конструкцій — у 2,3 раза.*

— Пожвавлюється вторинний ринок, — констатує голова правління АТ «Донецька фондова біржа» Михайло Назарчук. — Переважна більшість приватизованих підприємств уже пройшла первинний розподіл акцій. Одні інвестори, зрозумівши, що не в змозі придбати істотний пакет, вирішують позбутися акцій. З другого боку, особи, що дістали вплив у певному підприємстві, але не в змозі ним скористатися, теж намагаються продати свою частку.

Якщо на перших цього року торгах «пішло» абсолютно все з перевищенням стартової ціни в середньому в 2,3 раза, то на других уже з'явилися емітенти, як, наприклад, завод великопанельного домобудування в Донецьку, до паперів яких покупці зацікавленості не виявили.

— Як правило, на акції підприємств регіону, навіть, здавалося б, безнадійних, покупець знаходиться, — пояснює начальник клірингового відділу Олена Скляр. — По-перше, завжди приваблює контрольний пакет. По-друге, якщо основні фонди підприємства проіндексовано, є можливість отримати непогану власність. По-третє, іноді власник контрольного пакета намагається придбати додаткову кількість акцій.

Ілюстрація останнього випадку — факт продажу акцій ВАТ «Донецькгірмаш» за ціною, що вдвічі перевищила номінал, тоді як виставлений на біржі пакет становив усього-навсього 0,23 відсотка від загальної кількості. «Донецькгірмаш» — один з емітентів, чиї акції біржа взялася продавати самостійно, поряд із цінними паперами Укрсоцбанку, акціонерних товариств «Індустрія» і «Сіверськодонецькзалізобетон».

Портфельний інвестор на фондовому ринку — нині рідкість. І факт реанімації вторинного ринку цінних паперів є не що інше, як відображення перерозподілу власності в країні. Співробітники біржі нещодавно спостерігали, як за контрольний пакет пересічного АТ «зчепилися» четверо покупців: трудовий колектив, керівництво і двоє «інкогніто». А нещодавно розгорілися пристрасті навколо пакета акцій ВАТ «Донбасканалбуд»: серед бажаючих його придбати виявився і працівник підприємства, що, схоже, стало повною несподіванкою для начальства. Торги будівельник не виграв, проте ціну таки нагнав: акції було продано за 3,5 номінала.

Почастішали пропозиції щодо продажу власності юридичних осіб, окремих інвентарних об'єктів і майнових комплексів. І хоча аукціони з продажу таких об'єктів проходять поки що без особливих успіхів, керівництво Донецької фондової біржі переконане: неліквідність ця — тимчасова.

Ідучи назустріч побажанням клієнтів, біржа провела переговори з Міністерством енергетики та електрифікації щодо продажу векселів НДЦ, а із Національним банком — щодо котирування облігацій внутрішньої держпозики. Цілком імовірно, що незабаром фондовий ринок регіону поповниться і облігаціями муніципальної позики, ідея якої обговорюється в області.

Ліна КУЩ.

Людський фактор — понад усе!

Днями в Києві фахівці міжнародної корпорації BBDO провели триденний семінар, на якому розглядалися нові технології рекламного бізнесу. За словами віце-президента «BBDO Нью-Йорк» Леса Маргуліса, мета лекцій та практичних занять — ознайомити українських колег з новими технологіями рекламного бізнесу через призму корпоративного мислення та корпоративної культури BBDO.

Створена 1923 року в Нью-Йорку, нині BBDO має 226 офісів у 72 країнах світу і входить до п'ятірки лідерів світового рекламного бізнесу. На наш ринок BBDO прийшла в лютому 1996 року. Українська рекламна агенція PROVID стала агенцією міжнародної мережі BBDO. «До 1996 року ми працювали не лише з цією, а й з іншими рекламними корпораціями і отримували пропозиції щодо партнерства, — говорить директор агенції «PROVID/BBDO» Тетяна Василенко. — Проте на наш вибір вплинуло те, що BBDO — одна з найбільших та найстаріших мереж світу, яка сьогодні має великий вплив у Східній Європі. Нам також надзвичайно близькі її корпоративні принципи». На думку Тетяни Василенко, співробітництво має обопільний зиск і відкриває широкі перспективи для наших клієнтів. Представництво корпорації в Україні нині обслуговує компанії «Самсунг», «Галліна Бланка/PASA», «Пепсі-Кола», «Ріглі», «Моторола», а також ті, що були створені в Україні, —»Біпер», «Графіка-М», «Укрлотто».

Надзвичайно важливе те, що співробітники агенції мають можливість користуватися всіма ресурсами і технологіями BBDO, пропонуючи клієнтам послуги міжнародного рівня.

Панові Маргулісу приємно констатувати, що корпорація бере активну участь у розвитку ринку рекламних послуг і в країнах Східної Європи, і в Україні. «Я приємно вражений! Адже ще кілька років тому, —сказав він,—ні в Україні, ні в колишніх радянських республіках рекламного бізнесу як такого не існувало».

Пан Маргуліс зауважив, що з огляду на процеси, які відбуваються сьогодні в українській економіці, сподівається на більш сприятливі часи для співробітництва. « Маю декілька компліментів для ваших колег», — сказав Лес Маргуліс. Відвідавши майже 50 офісів корпорації в різних країнах світу, він рідко зустрічав співробітників з таким високим інтелектуальним та освітнім рівнем, здібних та абсолютно відкритих до сприйняття нового. Це і стало головним чинником того, що семінар пройшов успішно. Кожний його учасник продемонстрував набуті знання та навички у власній презентації. «Головний принцип корпорації, яка хоче утримувати за собою лідерство на світовому рівні, — це невпинне підвищення кваліфікації власного персоналу, — наголосив пан Маргуліс. — Хоч би де працював наш співробітник — у Європі, Азії чи США, найважливішим є його професіоналізм, бажання постійно вдосконалюватися. Людський фактор — понад усе. Саме такою завжди була стратегія BBDO, такою вона лишатиметься і надалі».

Ганна РОМАНЦОВА.

На знімку: віце-президент «BBDO Нью-Йорк» Лес Маргуліс (праворуч) та директор агенції «PROVID/BBDO» Тетяна Василенко.

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

Базарні пристрасті

Наїхали на тітку...

***На цей раз** — не рекетири і не адміністративні здирники. На тітку, яка привезла з приміського села на центральний продовольчий ринок Рівного сякий-такий овоч, наїхало авто, імпортного, звичайно, походження.*

— По головах уже їздять, нахаби! І куди лише начальство дивиться, — хвилювався народ.

До голови, на щастя, на цей раз не дійшло — тітка зазнала лише травми ноги. А щодо того, куди дивиться начальство в особі директора орендного підприємства «Ринок» Володимира Новосада, то воно дивиться в корінь. У корінь проблеми, котра полягає в нагальній потребі розширити територію ринку, на якому ніде яблуку впасти. І у критому приміщенні на обох поверхах, і на території люди буквально одне на одному сидять (а більшість — стоять). Пішому крізь отой щільний натовп непросто продертися, а воно ще й моторизовані набиваються.

У начальства, як відомо, в усі часи було значно менше простих житейських проблем, ніж у безпортфельного люду. В тому числі і з харчуванням. Проте сказати, що керівники Рівного не цікавляться центральним ринком —то була б велика брехня. Центральний продовольчий ринок (та й не тільки цей) — то, без перебільшення, клопіт міської ради і її виконкому. Піклування міського керівництва про ринок таке велике, що за його вказівкою серед білого дня воно відрізано в орендного підприємства «Ринок» добрячий шмат території. Отак зранку прийшли робітники з газорізальними апаратами — і капітальна огорожа впала, наче берлінська стіна. Тільки з однією різницею: стіна впала заради об'єднання, а тут —навпаки.

— Це зроблено з метою пожежної безпеки, —пояснював тоді начальник міського відділу торгівлі Володимир Рабинюк. — А то запрудили вулицю, що пожежній машині і не потикайся...

Зазначимо, що пожежна машина сюди і нині не поткнеться. Навіть пожежний тим більше. Бо на «окупованій території» як був ринок, так він і залишився, лише вельми змінився: стоять нині тут не продовольчі прилавки, а стаціонарні будки, постійно прописані криті авто, палатки... І належить тепер ця територія (за землю, до речі, продовжують платити орендарі)... ЗАТ «Речовий ринок». Ось так: грошима пахне...

... Вражений наїздом на тітку, ваш кореспондент у пошуках міського начальства натрапив на заступника завідуючого міським відділом торгівлі Світлану Кузьміну.

— Світлано Ігорівно, чому на продовольчому ринку торгують промисловими товарами, тоді як сільські жіночки мусять під ногами (і під колесами) розкладати овочі, фрукти, навіть молочні продукти?

— З автомашин торгують продовольчими товарами, — почув у відповідь,— а якщо є промислові, то це —супутні...

Подякував, подумки спантеличений, що чому «супутнє»: пральний порошок, електротовари і протизаплідні засоби — консервованому зеленому горошку, оцту і дріжджам чи навпаки?

— Світлано Ігорівно, а який сенс забирати територію у продовольчого ринку і передавати її ринку речовому?

— Мені не дано право обговорювати рішення вищестоящих органів...

Наша сьогоднішня тема — не прикрий окремий випадок. Ринок — це значна, а для багатьох і визначальна частка життя. Що ми нині варті без ринку? І коли поспішаємо до нього з негустими гривнями, то маємо право вимагати цивілізованих послуг.

Міська влада має намір влаштувати міні-ринки по всьому Рівному. Вони, правда, й нині існують: куди не глянь, сидять до пізньої ночі, хто на ящику, хто на стільчику — торгують. Міні-ринки, міні-послуги, міні-культура...

Сергій МЕЛЬНИЧУК.

Рівне.

Знай наших, але знай і їхніх

Конфлікт

Попри всю привабливість для іноземних інвестицій, Україна сьогодні отримує їх у десятки разів менше від потреби. Причини відомі: нестабільність законодавства, корупція, свавілля чиновників.

Історія, про яку йтиметься, почалася навесні 1993 року. Одна американська фірма, спокусившись на райдужні перспективи українського ринку, а також повіривши в гарантії держави, обіцяні Законом України від 13.02.92 р. «Про іноземні інвестиції», вирішила спробувати щастя.

Українська, російська та американська сторони «організували на трьох» акціонерне товариство, яке відповідно до ст. 4 згаданого закону потрапило до категорії підприємств з іноземною інвестицією, що отримували належні за законом гарантії і права. Вони містяться в дев'ятій статті: «У тому разі, якщо наступне спеціальне законодавство України про іноземні інвестиції змінює умови захисту іноземних інвестицій, указані в цьому законі, до іноземних інвестицій протягом десяти років на вимогу іноземного інвестора застосовують спеціальне законодавство, що було чинне на момент реєстрації інвестицій». Американська фірма зі спокійною душею вклала свої грошики в наше підприємство і натрапила на бюрократію по-українськи.

25.04.96 р. вступив у силу закон № 93/96-ВР від 19.03.96 р. «Про режим іноземного інвестування», що скасував порядок, який діяв раніше, і передбачені податкові пільги. Непосильний для вітчизняного підприємця тягар податків, звісно, виявився не під силу й акціонерному товариству з іноземною інвестицією. Та й з якого побиту йому платити податки, коли законом гарантовано непорушність умов діяльності протягом десяти років?

Американський партнер, перегорнувши відповідні закони, надіслав до України листа з вимогою про застосування спеціального законодавства, чинного на момент реєстрації іноземної інвестиції, як це й передбачалося. Але українського чиновника голими руками не візьмеш, і навіть запевнення Президента —не відомча інструкція. А інструкція нічого про іноземних інвесторів не каже. Отож, панове, викладайте грошенята.

Проте в цьому разі «чиновницький рекет» дав осічку: непокірне підприємство з іноземною інвестицією не тільки не підкорилося вимозі сплатити податки і не запропонувало «відступного», а звернулося з позовом до суду про неправомірні дії відповідної установи. Суд на відміну від чиновника розуміє, що, захищаючи інтереси інвесторів, він підтримує реноме всієї країни. Тому підтвердив право іноземного інвестора на застосування до нього протягом десяти років спеціального законодавства, чинного на момент реєстрації інвестиції.

Таким чином, справедливість було відновлено. Але описаний випадок не поодинокий. Суди різних рівнів досить часто останнім часом розглядають такі спори. Перемагає в них, на щастя, закон. А чи може бути таке становище нормою? Адже захищати інтереси держави і підтримувати міжнародну репутацію України чиновник має не за рішенням суду, а зважаючи на посаду, яку він обіймає.

Галина КОСТЕРЕВА.

У специфічному виробництві немає потреби, а на інше – гроші треба

Конверсія

ЗАПОРІЗЬКИЙ завод «Кремнійполімер» єдиний в Україні виробник кремнійорганічних сполук (так званих силіконів). Однак на часі питання про його доцільність: український ринок не потребує його продукції, зокрема хлорорганіки, яку постачають до Росії та країн далекого зарубіжжя. Там потім з неї виробляють те, що закуповує наша держава: фармацевтику, пластмаси, хімічні засоби захисту рослин.

Не відчувають на заводі, що вони потрібні й ВПК України. Припинено виробництво надчистого полікристалічного кремнію на основі сучасної технології, а також спеціальної гідравлічної рідини, що використовували у висотній винищувальній авіації.

До слова, за часів Союзу це підприємство працювало на оборонну хімію, переважно зосереджуючись на засобах нападу і захисту, скажімо, для розгону небажаних демонстрацій. Без його кремнійорганічних продуктів не обходилося судно- та ракетобудування тощо.

— Нині, щоб остаточно не втратити виробництво етилсилікатів, яким вітчизняне машинобудування завантажене лише на 12 відсотків, виходимо на західний ринок, — каже генеральний директор Анатолій Холодков. — У майбутньому сподіваємось задовольняти потреби нашої промисловості в каучуках, герметиках та інших продуктах глибокої переробки. Їхнє виробництво передбачає інвестиції до 3 — 4 мільйонів доларів.

Тут розраховують на вітчизняних інвесторів, хоча не відкидають участі іноземних. Проте ті згодні співпрацювати лише за умови приватизації підприємства.

А й справді, чи могла б поліпшити ситуацію зміна статуту підприємства?

— На жаль, я не бачу позитивних прикладів приватизації, — пояснює свою позицію Анатолій Тимофійович. — Хоча ми свого часу хотіли бути її піонерами. Вважаю за краще не поспішати.

Володимир ДУПАК.
Запорізька область.

У номер

● *Одеса*

Конкурс виріс із ювілею

У дні святкування 50-річчя Одеського театру музичної комедії серед багатьох подій особливу увагу привернув Перший міжнародний конкурс артистів оперети імені неперевершеного майстра сцени Михайла Водяного. Перше місце й звання лауреатів конкурсу журі присудило Борису Борисову та Ганні Парубочій (Одеса), Олені Соколовій (Первоуральск), Володимиру Смоліну і Павлу Дралову (Єкатеринбург).

● *Суми*

Міст між містом і селом

Відновити тісну взаємодію між містом і селом покликане новостворене об'єднання промислових, агропромислових і підприємницьких громадських формувань «Сумипромагросоюз». За словами президента цієї громадсько-економічної структури Анатолія Єліфанова, об'єднання покликане насамперед формувати і здійснювати в області економічну політику в інтересах усіх товаровиробників.

● *Запоріжжя*

До промисловців дослухаються

Міжрегіональна асоціація промисловців (МАП) за п'ять років діяльності об'єднала більш як 200 промислових підприємств різних форм власності з 12 областей України. Нині до представників МАПу дослухаються й керівники держави. Цьому допомагає і створена за ініціативи МАП група економістів із заступників директорів з питань економіки найбільших промислових підприємств при Кабінеті міністрів, яка робить оперативні експертизи законопроектів, що стосуються життєзабезпечення вітчизняного товаровиробника.

Однак, за словами президента МАП, голови АТ «Мотор Січ» В'ячеслава Богуслаєва, ситуація в Україні складається ще не на їх користь. Хоча саме промисловцям належить наповнити реальним змістом «великий договір» між Україною і Росією, що передбачає поглиблення взаємовигідного та рівноправного співробітництва обох країн.

● *Черкаси*

Дружитимемо регіонами

Саме так сказав черкащанам губернатор Калінінградської області Леонід Горбенко, відвідавши свою батьківщину — село Шендерівку Корсунь-Шевченківського району.

Колишній начальник Калінінградського порту, а нині глава адміністрації найзахіднішої області Російської Федерації, Л. Горбенко, ніколи не втрачав зв'язків з рідним селом, школою.

Нинішня зустріч педколективу та учнів Шендерівської середньої школи зі своїм колишнім випускником була особливо приємна — Леонід Петрович привіз юним землякам у дарунок потрібні й корисні речі: телевізор з відеоприставкою та супутникову антену. А ще запросив 50 дітей з ослабленим здоров'ям відпочити влітку на узбережжі Балтійського моря.

Виставки-ярмарки

Що тільки не влаштуєш задля реклами

Уже вдруге в Хмельницькому проводиться виставка під відкритим небом з ініціативи ВАТ «Адвіс» і АТ «Пригма-прес».

На виставці-розпродажу було запропоновано широкий асортимент товарів ширужитку спільного україно-чеського, югославського та італійського виробництва. Це найрізноманітніші вироби з блискучої пластмаси, починаючи від виделок та відер і закінчуючи полицями та розкладними столиками. Що зацікавило покупців? Оригінальні меблі з тонкої металевої трубки, покриті пластмасою, а також сушки для білизни, гладильні дошки. Цінний набір із 17 столових ножів з нержавіючої сталі, які мають гостре лезо і не потребують заточення щонайменше 10 років. Крім цього рекламувалися ковальсько-пресові та цвяхові верстати, що виробляє «Пригмапрес».

Тим часом публіку розважав естрадний оркестр цього АТ, виступали колективи художньої самодіяльності, професійні співаки, демонструвалася весняно-літня колекція сучасного одягу.

Нові ринкові умови змушують товаровиробників переймати досвід передових фірм світу в організації реклами власної продукції, перебудови маркетингових служб, вдаватися до найрізноманітніших форм пропаганди свого товару. І той, хто у такий спосіб прокладає шлях, той першим добивається фінансового успіху. Як приклад, відкриті акціонерні товариства «Укрелектроапарат», «Адвіс», а тепер їх наздоганяють верстатобудівники.

Людмила ЛЮКОВА.

Хмельницький.

На знімку: під час підписання контрактів.

Фото Михайла ВАСИЛАШКА.

Міст через Буг наведено. Вчіться!

На міжнародний ярмарок «Міст», який проходив у Луцьку, разом з воєводою Радомського воєводства Мирославом Шадковським приїхала велика група підприємців, які привезли різноманітні товари. Приміром, радомська фірма з переробки молока випускає майже 70 видів продукції високої смакової якості. Як пояснив воєвода, у Польщі — кілька тисяч приватних фірм із залученим іноземним капіталом, що і дало можливість налагодити ефективне виробництво. Партнери з-за Бугу готові співпрацювати з українцями.

Уже вкотре ярмарок, що привчає волинян до європейських стандартів, проходить з ініціативи директора україно-польського підприємства «Едам —Світ» Олексія Левченка.

Богдан ВАСИЛЕНКО.

Новинки

Хай буде світло й у віддалених місцях

Портативні електростанції, укомплектовані власним електрогенератором і двигуном внутрішнього згорання японської фірми «Хонда», почало випускати закарпатське ВАТ «Електродвигун». 200 таких електростанцій уже купила одна німецька фірма, яка збирається замовити заводу ще кілька тисяч міні-електростанцій. Про достоїнства новинки розповідає головний інженер ВАТ Анатолій БУТЬ.

— Потужність агрегата дозволяє забезпечити струмом будинок, у якому одночасно горітимуть кілька десятків лампочок, працюватиме холодильник, телевізор, пральна машина. Особливо доцільно використовувати міні-електростанції на невеликих туристських базах, які не підключені до ліній електропостачання, в геологічних партіях, на віддалених від села тваринницьких фермах.

— Чи не дорого це обійдеться споживачам?

— Удвічі дешевше, ніж ми платимо зараз за електроенергію. Судячи з того, як швидко розпродана перша партія електростанцій, проблем зі збутом не буде.

Павло ІВАНОВ.

Ужгород.

Морський пилосос

Чого-чого, а сміття в нас вистачає. І море — не виняток. Тому не сидять без діла майстри Маріупольського судноремонтного заводу. Це підприємство єдине в СНД випускає морські нафтосміттєзбірники.

Такі морські «пилососи» незамінні в будь-якому порту при збиранні бруду, мазуту, масла з водної гладі і, звичайно у разі екологічних аварій.

На нафтосміттєзбірниках нової серії збільшено місткість танків, ширину захвату. Вони оснащені вантажним краном і в складі експедиції можуть працювати на відстані 20 миль від берега.

На знімку: черговий нафтосміттєзбірник нової серії проходить випробування в стінах заводу.

Фото Бориса ДЕМБИЦЬКОГО (ДІНАУ).

Довели чиновники до банкрутства

Борги наші

ВСЕ почалося з благородної ідеї, спущеної із столиці: спорудити об'єкти для вирощування мальків риб.

Найпридатнішим для втілення її виявився Херсонський виробничо-експериментальний завод з вирощування частикових риб, що розташований на території Голопристанського району поблизу села Рибальчого. У липні 1994 року об'єднана дирекція будівництва рибобудних заводів уклала договір з будівельниками щодо розширення його потужностей. Діяльність цього заводу й нині вражаюча. Площа ставків займає майже 200 гектарів, щороку у водойми звідси випускають 2,5 мільйона дволіток товстолобика, білого амура, коропа тощо. А з реконструкцією підприємства їх кількість мала б зрости ще на 2 мільйони.

Акціонерне товариство «Пересувна механізована колона № 218» з Цюрупинська ревно виконувало пункти договору. У визначені терміни впоралося з земляними роботами на дамбах ставків, зміцнилщ відкоси, здійснило гідромонтаж устаткування, збудувало лінію електропередач тощо. Але виявилося: замовник не може заплатити за виконані роботи.

Почалося тривале листування будівельників з інстанціями найвищого рівня, аж до Мінрибгоспу України, про те, що колектив фактично паралізовано «через брак нафтопродуктів, матеріалів, запчастин та механізмів», заборгованість по зарплаті становить 107 тисяч гривень. Спочатку з Мінрибгоспу відповідали: «Щиро дякуємо Вам і вашому колективу за ту роботу і запевняємо, що фінансування (об'єкта. —І. К.) знаходиться під постійним нашим наглядом». Далі повідомлялося, що міністерство «вживає заходів щодо погашення заборгованості» і сподівається «найближчим часом ліквідувати її в повному обсязі».

Пізніше на звертання будівельників уже не відповідали.

— Мене дивують не так фінансові нестатки, як прожектерство відповідальних осіб з Києва, — каже начальник ПМК Роман Сюра. — Навіщо було затівати справу, не потрудившись врахувати наслідки? Ця недалекоглядність чиновників дорого нам коштувала —вичерпали всі свої ресурси, знаходимося на грані банкрутства. Робітники ПМК, як то кажуть, на власній шкірі відчули безпорадність чиновників, наділених владою.

Іван КАЛИНИЧЕНКО.
Херсонська область.

5 червня — Всесвітній день охорони навколишнього середовища

Ви схвильовані? Дихайте глибше...

Може, для когось це стане відкриттям, але якість повітря, не тільки відчувається, а й визначається. Приладами. Саме вони дають змогу визначити масову кількість забруднюючих домішок. Держкомгідромет (а саме він виконує левову частку вимірів) нині контролює вміст 40 найважливіших інгредієнтів (пилу, окислів азоту, сірки тощо). Загальна кількість вимірів у 54 містах України протягом року перевищує 800 тисяч.

Пункти спостережень (а їх усього 171) легко побачити, хоча, напевно, мало хто на них звертав увагу. Це невеличкі сріблясті споруди, над якими обертається показчик вітру. У Києві один такий пост діє перед Бессарабським ринком, другий — між автовокзалом і Центральною науковою бібліотекою.

Про що свідчать такі вимірювання? Про те, що серед інших міст найбільше забруднені промислові центри Донецьк, Запоріжжя, Горлівка, Одеса. Кожному місту властивий і свій «букет» забруднюючих речовин. Зокрема, в Одесі основна частка в сукупному забрудненні припадає на викиди автотранспорту. Головними «постачальниками» викидів на усій території країни є теплова енергетика та металургійна промисловість. Тільки протягом 1996 року тепловими електростанціями викинуто в атмосферу майже 0,9 млн. тонн двоокису сірки, або 17 кг на кожного з нас. Останніми роками вони трохи зменшилися «дякуючи» спаду виробництва, але їхні «показники» надолужує автотранспорт.

Спостереження на 240 пунктах, розташованих на 112 річках та на всіх найбільших озерах і водосховищах, дають змогу дати достатньо обгрунтовану оцінку якості водних артерій. Більш-менш непогана вода лише в Карпатських річках, а також в Гірському Криму. Проте й тут знайдено сліди нафтопродуктів. Згадаймо, що по горам проведено кілька нафтопроводів, які важко вберегти від пошкоджень. Річки Донбасу та Приазов'я давно вже перетворилися на стічні канави, куди спрямовують і скиди підприємства, і так звані шахтні води. До цього слід додати і фільтрацію з нагромаджувачів хімічних заводів та теплових електростанцій. Мінералізація в річці Кальміус, на якій розташовані такі великі промислові центри, як Донецьк, Макіївка, Маріуполь, уже давно перевищує 4 г/л. Щодо нафтопродуктів, інших забруднюючих речовин, то їх вміст інколи перевищує гранично допустимі концентрації в десятки разів.

Унаслідок змиву грунтів з орних земель, що часом впритул прилягають до річок (хоча згідно з Водним кодексом прибережні смуги мають бути недоторканними), а також надходження біогенних речовин масовим явищем стало замулення русел і їх заростання. Навіть очищення річок, що іноді провадять, покращує ситуацію лише на кілька років.

Хиби каналізації приморських міст не можуть не впливати і на якісний стан води в Чорному та Азовському морях. Наслідком є прогресуюче розповсюдження в поверхневому шарі водоростей, поширення нафтової плівки, погіршення санітарно-епідеміологічної ситуації в цілому.

Забруднення не оминуло й підземні води. Навколо деяких хімічних комбінатів вода в колодязях така, що її не можна використовувати. Те саме стосується й територій довкола будь-якого нафтопереробного заводу. Воду в навколишні села доводиться підвозити автоцистернами.

Половину території держави становлять орні землі. Зрозуміло, що з них намагаються взяти якомога більше, зокрема шляхом внесення міндобрив та пестицидів. Концентрації, що перевищують гранично допустимий рівень, практично ніколи не фіксують. Але нині через нестачу добрив та високі ціни на них спостерігається деяке поліпшення стану земель. Більш забрудненими стали сади. Характерно, що й тепер основним забруднювачем є ДДТ, заборонений ще кілька десятиріч тому.

Поблизу одного з небагатьох в Україні підприємств кольорової металургії, а саме «Укрцинку», в Костянтинівці в грунті можна знайти цілий «букет» важких металів.

Зневажливе ставлення до навколишнього середовища спостерігається навіть у таких місцевостях, які мали б лише милувати око. Знадобився, наприклад, країні ліс, який дорого імпортувати, і тисячі гектарів Карпатських гір враз «облисіли». Нині термін «стиглі» можна вжити лише стосовно десятої частини лісових площ. Під лініями електропередач, обабіч навіть незначних трубопроводів — широченні просіки.

Донбас взагалі можна назвати рукотворним краєм. Це й широко відомі терикони, й золовідвали теплові електростанцій, і навіть власне «Біле море», що є відстійником содового комбінату в Слов'янську.

Був час, коли прилеглі до Дністровського лиману землі вкривала смарагдова зелень плавневого масиву. Та коли будували автошлях, забули залишити отвори, для протікання води. Наслідок —частина плавнів нині більше нагадує напівпустелю.

Отже...

Екологічний стан нерозривно пов'язаний із рівнем економіки і нашої культури. Кинутий на зупинці недопалок, вимита на березі річки автомашина, здійснений поза очі скид з відстійника — все це складові одного ланцюжка. Отже, маємо природу таку, як того заслуговуємо, а сподіватися, що вона очиститься сама, не слід.

Віктор ВИШНЕВСЬКИЙ,
провідний науковий співробітник Українського науково- дослідного гідрометеорологічного інституту;
Олександр КРАВЕЦЬ,
директор Центральної геофізичної обсерваторії Держкомгідромету.

Із сотнею доведеться зачекати...

Футбол. Першість країни. Перша ліга. Перенесені матчі. **26-й тур. ЦСКА-2— «Поліграфтехніка». 0:0. 31-й тур. ФК «Львів»— «Металіст». 0:1.** Лукаш, 78. 43-й тур. **«Динамо-2»— «Нафтовик». 1:2.** Онищенко, 90 — Захаров, 67, Чорношевський, 70.

42-й тур. «Металург» Д— «Металіст». 1:1. Петров, 75 —Гурін, 10. **«Хімік» С— ФК «Черкаси». 1:2.** Паламарчук, 60 — Микуляк, 61, Грицай, 64. **ЦСКА-2— «Нафтовик». 2:1.** Дарaселія, 8, Дмитрієв, 22 — Барановський, 52. **«Динамо-2»— «Явір». 3:1.** Шкапенко, 20, 29, Єсип, 22 —Шуршин, 48. **«Металург» Н— «Шахтар». 2:0.** Топчієв, 30, Шашкевич, 83. **«Поліграфтехніка»— «Металург» М. 3:1.** Миколаєнко, 23, Базиляк, 41, 71 — Пінчук, 3, з пенальті. **«Кристал»—ФК Львів. 0:1.** Різник, 82. **«Буковина»— «Закарпаття». 1:3.** Білоус, 22 — Собкович, 39, Кенійз, 41, Голоколосов, 70. **«Сталь»— «Поділля».** 3:0. Котов, 4, Плотников, 35, Осташов, 85. **«Зоря»— «Хімік» Ж. 2:2.** Мірошниченко, 18, Шопін, 44 —Софілканич, 37, Кашинський, 84. **«Верес»— СК «Миколаїв». 1:0.** Остапчук, 45. **«Волинь»—СК «Одеса». 1:0.** Панченко, 3.

«Металург» Д — 98, «Динамо-2» — 88, «Металург» М —81, «Волинь» —79, СК «Миколаїв», «Нафтовик» — по 72, «Сталь» — 71, «Буковина» — 66, «Поліграфтехніка» —65, «Металург» Н — 61, ФК «Львів» — 60, «Хімік» С —- 56, «Явір» — 55, «Металіст» — 53, ЦСКА-2, «Зоря» — по 50, СК «Одеса» — 49, «Хімік» Ж, «Закарпаття» —по 48, «Шахтар», ФК «Черкаси» — по 47, «Поділля», «Верес» — по 39, «Кристал» — 32.

Донецький «Металург», який уже забезпечив собі путівку до вищої ліги, в вольному поєдинку з харків'янами у разі перемоги міг набрати 100 очок. Але цю подію доведеться відкласти на майбутнє. Господарям лише за п'ятнадцять хвилин до завершення зустрічі вдалося встановити рівновагу.

Ще один крок до підвищення в класі зробили київські динамівці. Протягом стартових 29 хвилин у матчі з «Явором» господарі забили три м'ячі і дали зрозуміти суперникові, що ілюзій плекати йому не слід. Таким чином, гравці другої команди «Динамо» (Київ) збільшили відрив від маріупольського «Металурга», який іде поки що третім і також мріє про вищу лігу. Цього разу футболісти з берегів Азовського моря не витримали іспиту в Олександрії.

Деяке пожвавлення спостерігається й у нижній частині турнірної таблиці. Перемога в Чернівцях над «Буковиною» дозволила «Закарпаттю» трохи віддалитися від небезпечної зони. Виграли свої матчі черкащани та рівненці. Але чи врятують їх ці перемоги? Адже до завершення першості залишилося чотири тури. До речі, черговий, 43-й, відбудеться в п'ятницю. Утім, футбол тим і славний, що в ньому часто трапляються різні дива.

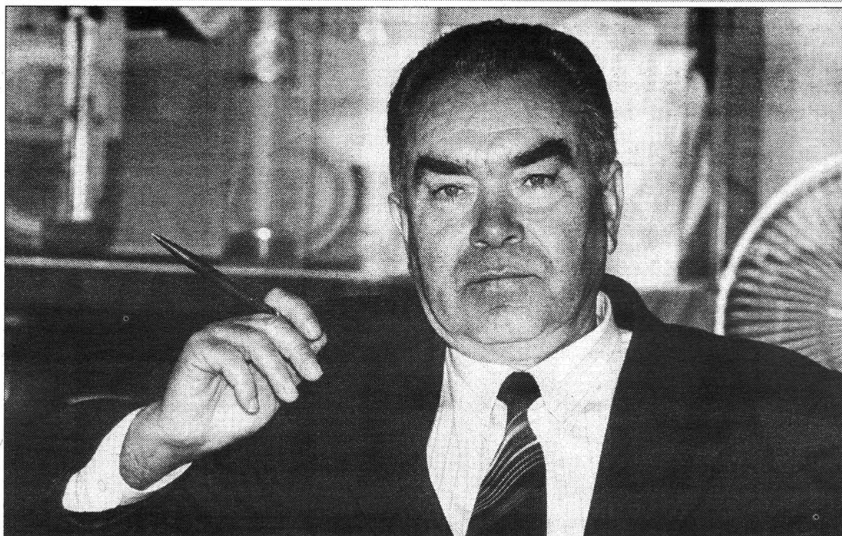
На аренах майбутнього чемпіонату

У Франції стартував дуже цікавий турнір національних збірних — «Турної де Франс», присвячений чемпіонатові світу, фінальна частина якого відбудеться в цій країні наступного року. Першими в гру вступили господарі змагань і чемпіони світу — футболісти Бразилії. Рахунок у матчі, що грався в Ліоні, відкрили гості. Фантастичним ударом зі штрафного рахунок у першому таймі відкрив Роберто Карлос (20). Після перерви французам удалося встановити рівновагу — Келлер (65). Отже, нічия — 1:1. У турнірі виступають ще й збірні Італії та Англії.

Нове вбрання для збірної

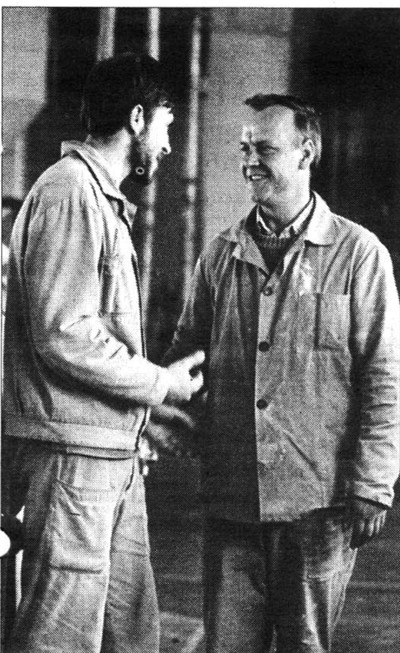
Німецька фірма «Пума» розробила модель нової форми для національної збірної України з футболу. Віце-президент фірми Хорст Відман та дизайнер Марк Колін привезли до Києва комплект вбрання — жовті футболки, сині труси і сині гетри. Можливо, у ньому наша команда гратиме 7 червня проти збірної Німеччини. До речі, пан Відман успіху в тому змаганні побажав... українській команді, пояснивши: «Збірна України входить до сім'ї «Пума», а німецька — ні».

Підготував Віктор БРАНИЦЬКИЙ.

Зерно мелеться — життя буде

Дунаєвецький комбінат хлібопродуктів — одне з десяти підприємств Хмельниччини, що працює в нинішних умовах без збоїв виробничих процесів. Кожної доби за прохідну комбінату відправляють сотні тонн муки різних сортів. Крім потужних млинів, звісно, тут ведуть велику роботу і зі збереження хліба. За своєю місткістю в Україні таких потужних державних хлібосховищ всього сім. Сьогодні тут можна розмістити все державне замовлення хліба з області.

На часі жнива. Тому вже сьогодні на підприємстві розгорнули велику роботу з підготовки до хлібоприймального сезону. Просушують, дезинфікують вільні силосні башти, ремонтують устаткування для сушки зерна, останні приготування йдуть у лабораторіях і майстернях комбінату. Проте за ті десять років, що підприємство очолює Сігізмунд Чуловський, не було збоїв в організації приймання хліба з Новоушицького, Віньковецького та Дунаєвецького районів. Весь жнивний комплекс завжди готовий завчасно. Так буде і цього року, бо основні роботи вже виконано. Хай би тільки хлібороби давали більше зерна, Чуловський знайде, де його розмістити, як краще зберегти. Невипадково з роботою цього комбінату знайомився під час перебування в області Президент України.

Є тут що показати і чим похвалитися. Крім основного виробництва — зберігання та переробки — хлібокомбінат з горем пополам таки утримує потужну соціальну сферу. Попри всі складнощі з розрахунками це підприємство — найпотужніше джерело надходження коштів до районного бюджету. У всіх цих малих і великих справах чимала заслуга і директора — ветерана підприємства Сігізмунда Михайловича Чуловського.

Михайло ВАСИЛАШКО.
Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

Акціонерний комерційний банк «ІНТЕГРАЛ»

Код ЄДРПОУ: 22932856.
Зареєстрований: НБУ 30 вересня 1994 року, свідоцтво № 250.
Адреса: 252057, м. Київ, пр. Перемоги 52/2.
Телефони: 446-24-10,213-97-36 /ф/.
Вид діяльності: надання банківських послуг.
Кількість акціонерів: 91.
Статутний фонд: 3 050 727.50 грн.
Номінальна вартість акції: 2.50 грн.

Основні фінансові показники роботи за 1996 рік

Валовий доход від реалізації послуг	2 844774 грн.
Балансовий прибуток	1 489 924 грн.
Всього по активах балансу	10 224 429 грн.
Прибуток, що припадає на одну акцію*	1.85 грн.
Дивіденди сплачені на одну просту акцію*	0.92 грн.

* в розрахунку на середньорічний розмір статутного фонду

До уваги акціонерів відкритого акціонерного товариства ПТФ «Сувенір»

Правління ВАТ ПТФ «Сувенір» повідомляє, що загальні збори акціонерів відбудуться 22 липня 1997 року о 15 годині за адресою: Київ, вул. Бориспільська, 30.

Початок реєстрації учасників — о 13 годині.

Порядок денний:

1. Звіт про результати діяльності ВАТ за 1996 рік.
2. Затвердження змін та доповнень до статуту ВАТ ПТФ «Сувенір».
3. Затвердження положень ВАТ. («Про загальні збори акціонерів», «Про правління ВАТ», «Про ревізійну комісію», «Про нарахування дивідендів»).
4. Вибори голови та членів правління ВАТ.
5. Вибори ревізійної комісії ВАТ.
6. Затвердження організаційної структури ВАТ, враховуючи створення спільних та дочірніх підприємств.

Акціонери повинні мати при собі документ, що посвідчує особу, або доручення на представництво. Для ознайомлення з проектами документів звертатися в оргкомітет з проведення зборів за адресою: Київ, вул. Бориспільська, 30, кімната 26; тел. (044) 556-20-16.

Правління ВАТ ПТФ «Сувенір».

Шановні читачі!

Відкрито передплату на нове щомісячне видання
Бібліотека **нормативних актів міністерств і відомств України**

Уперше вийдуть друком систематизовані зібрання текстів чинних нормативно-правових актів по окремих міністерствах (відомствах) зі змінами і доповненнями.

Читач матиме можливість охопити весь спектр правових норм, які встановлює дане міністерство, прослідкувати динаміку змін і доповнень до актів, дізнатися про акти, котрі втратили чинність або дію яких зупинено. Видання містить досконалий довідково-пошуковий апарат.

У другому півріччі поточного року передплатники отримають зібрання актів Ліцензійної палати, Міністерства зовнішніх економічних зв'язків і торгівлі, Міністерства економіки України.

Передплатний індекс — 40630. Телефон для довідок: (044) 268-22-16.

Не запізніться! Журнал стане в добрій пригоді у вашій повсякденній роботі!

Арбітражний суд Донецької області (340105, Донецьк, бульвар Пушкіна,34) порушив справу № 9/1-6б про банкрутство ТОВ «Амігос»(342511, Донецька область, Мар'їнський район, Ново-Михайлівка, вул. Леніна,138; р/р 1467055, МФО 344196 в Мар'їнському АК АПБ «Україна»).

Претензії кредиторів і заяви санаторів Арбітражний суд Донецької області приймає протягом місяця з дня опублікування оголошення.

Помнишь тот день, когда...

Вы сможете снова и снова возвращаться к самым счастливым моментам Вашей жизни. Эту возможность дает Вам Canon Prima — фотокамера с первоклассными характеристиками. Она легка, как пушинка, и очень проста в обращении, а великолепные фотографии разбудят забытые чувства.

Автоматическая фокусировка поможет Вам делать отличные снимки того, что Вы хотите, а трехточечный автоматический фокус сделает четкими даже те объекты, которые находятся не в центре композиции. Встроенная вспышка, практически полное устранение эффекта “красных глаз” и возможность выставить на фотографиях число и время съемок сделают Ваши воспоминания еще более приятными.

Из более чем 40 моделей камеры Canon Prima Вам будет легко выбрать ту, что Вам нравится. Canon Prima — камера с отличным зрением!

Canon PRIMA

Вы навсегда запомните это чувство.

Canon

Московское представительство

Як ловив гав німецький ас

***З**авдання вчителів — пробуджувати в учнів прагнення більше дізнатися про героїв. Багатьом з нас відомі подвиги прославлених льотчиків-героїв, таких, як Каманін, Горовець, Гастелло, Маресьєв, Покришкін, Кожедуб та інших.*

А ось подвиг льотчика-штурмана Семена Кузнецова, вважаю, для багатьох залишився невідомий. Коротко розповім про нього.

Семен Кузнецов потрапив у незвичайну історію під час зимового наступу 1942 року. 21 січня він здійснював розвідувальний політ над територією противника, на своєму ІЛ-12 був змушений вступити в бій з кількома «мессершмідтами-109». Його літак загорівся і Кузнецов зробив посадку. Вибравшись із кабіни, побачив, що один із «мессершмідтів» знижується над місцем його приземлення.

Кузнецов поспішив заховатись у кущах, побоюючись, що той почне розстрілювати його. Та наш льотчик украй здивувався, коли ворожий літак випустив шасі та закрилки й сів на щільний сніжний покрив у 50 метрах від збитого ІЛ-2.

Німецький льотчик виліз зі своєї машини і з пістолетом у руці попрямував до пошкодженого радянського літака. Коли зайшов за літак з протилежного боку від того місця, де був Кузнецов, радянський льотчик кинувся до «мессершмідта», двигун якого був увімкнений, і зайняв місце пілота. Кабіна була зовсім незнайома, але він швидко розібрався в керуванні. Винищувач дав розгін і піднявся в повітря, залишаючи внизу свого невдаху-господаря, котрий біг по глибокому снігу, розмахуючи пістолетом. Доклавши все своє вміння, Кузнецов зумів довести літак до свого аеродрому і благополучно зробив посадку.

Хочу ще навести конкретні приклади, коли стають у пригоді відмінні знання окремих навчальних предметів. У боях за Черкащину виявив неабияку винахідливість чехословацький воїн-радист. Бездоганно володіючи німецькою мовою, він зв'язався по рації з ведучим групою ворожих літаків і через нього координував дії бомбардувальників. Як наслідок — гітлерівці скинули бомби на свій передній край.

А відмінні знання з математики прислужилися моєму однополчанину, лейтенантові Наконечному (на жаль, зараз не пам'ятаю його імені та по батькові). На початку січня 1942 року на околиці села Надеждівка, що на Харківщині, на горищі колишнього колгоспного тваринницького приміщення було обладнано наш спостережний пункт. Я, зв'язківець, також був там. Через стереотрубу ми вели спостереження за ворогом. Розвідник Миколаєнко побачив сім ворожих танків, які на великій швидкості рухалися з села Андріївка у напрямку Надеждівки. В атаку піднялася ворожа піхота. Розвідник негайно покликав до стереотруби командира взводу топографів, лейтенанта Наконечного. Той розгорнув топографічну карту місцевості, швидко провів розрахунки і передав відповідні дані на батарею, яку було замасковано. Уже після перших залпів три фашистські танки вкрилися клубами диму й повернули назад. Атаку було зірвано.

Станіслав КАНІКОВСЬКИЙ,
учитель історії, ветеран війни і праці.
Згурівка
Київської області.

Ви нам писали...

Слово за спеціалістами

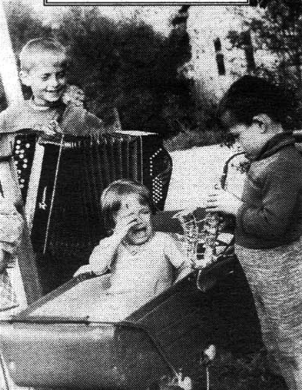
Звернення учасника бойових дій, жителя села Кулівці Заставнівського району Чернівецької області Унгуряна Я. В. до вашої редакції розглянуто райдержадміністрацією.

Відповідним службам доручено допомогти йому у вирішенні питання про встановлення інвалідності, що настала внаслідок поранення під час війни.

Унгуряну Я. В. райвійськкомом видано направлення на обстеження спеціалістами судмедекспертизи, оскільки він не має документальних підтверджень про поранення. Остаточне рішення про надання групи інвалідності буде прийматися за висновками спеціалістів.

Т. ХИТИК,
перший заступник голови райдержадміністрації Заставнівського району Чернівецької області.

Фото з конверта

—Кажу тобі, не з тієї ноти починаєш!

Фото Зіновія КОВАЛЯ.

Ожидів
Буського району
Львівської області.

Країна пільговиків зі злиднів не вилізе

***Х**очу висловити свою точку зору щодо пільг. Нещодавно в газеті «Голос України» вичитав, що вони становлять для держави 15 млрд. грн., або 50 відсотків бюджету.*

Хіба ж такими методами захищають інтереси народу? Цікаво, чи знайдеться ще така країна, тим паче в стані переходу до ринкової системи, де надаються широкі пільги?

Кількість пільговиків і надалі зростатиме, бо за гроші можна купити інвалідність, профзахворювання, лікарняний, посвідчення учасника війни або чорнобильця.

Дружина моя часто іронізує: ну, що з того, що ти воював, а я пішки під столом ходила? Ми тепер обоє учасники війни.

Не так давно фронтовикам завозили паливо за пільговими цінами. А тепер нас стало тьма-тьмуща, тому всіх примусили платити сповна.

Пільги треба скасувати до кращих часів.

Нещодавно на сесії парламенту один із депутатів висловив слушну думку: видавати зарплату депутатам, урядовцям, президентській службі пропорційно виконанню бюджету. До цього додам — хай вони одержують аванс із затримкою на 3 місяці, як пенсіонер.

Володимир РУДЕНКО.
Золотоніський район
Черкаської області.

Запитуєте — відповідаємо

ВІДПУСТКА: що потрібно знати

***В**ідповідно до ст. 45 Конституції України кожний працюючий має право на відпочинок, що передбачає також і право на надання щорічної оплачуваної відпустки. У зв'язку з наближенням сезону відпусток у наших читачів виникають запитання щодо застосування окремих статей нового закону «Про відпустки».*

Право на відпустку з'являється з моменту вступу громадянина в трудові відносини з підприємством, установою, організацією незалежно від форм власності, виду діяльності та галузевої приналежності за умови закінчення 6-місячного терміну безперервної роботи на даному підприємстві за перший рік роботи. Яким чином визначають тривалість відпусток? Коли з'являється право на отримання відпустки? Про це нижче.

Яким чином визначають тривалість відпусток?

Щорічна основна відпустка надається працівникам на термін не менш як 24 календарні дні за фактично відпрацьований робочий рік, що обчислюється від дня укладення трудового договору (ч. 1 ст. 6 закону). З 1 січня 1997 року тривалість відпусток обчислюється в календарних днях для всіх працюючих незалежно від режимів і графіків роботи (ч. 1 ст. 5 закону). Для працівників з важкими умовами праці і ненормованим робочим днем на даний момент вона визначається як співвідношення тривалості відпустки в робочих днях і тривалості тижня в календарних днях (7 днів) до тривалості тижня в робочих днях, за якою обчислювалася тривалість відпустки до прийняття цього закону (6 днів), тобто: тривалість відпустки в роб. дн. х 7 : 6.

Наприклад, працівник отримував 24 робочі дні відпустки. За законом про відпустки робочі дні обраховують у календарні і становлять вони 28 календарних днів (24х7=198:6=28).

Треба зважати, що святкові та неробочі дні під час визначення тривалості щорічної відпустки не враховуються і не оплачуються, а на вихідні дні тривалість відпустки не продовжується.

Працівники, які мали раніше відпустки більшої тривалості, відповідно до п. 2 постанови Верховної Ради України "Про порядок введення в дію Закону України «Про відпустки» мають право на збереження відпустки такої самої тривалості, що й раніше (до 1 січня 1998 року).

Законодавством України передбачено надання додаткових відпусток працівникам за роботу із шкідливими і важкими умовами праці (ст. 7 закону) та за особливий характер роботи (ст. 8 закону). Зважаючи на те, що п. 1 постанови Верховної Ради України «Про порядок введення в дію закону «Про відпустки» передбачено введення в дію цих частин, а також ч. 1 ст. 10 закону з 1 січня 1998 року, ці питання ми розглянемо згодом.

Чи можливий поділ щорічної відпустки на частини?

Відповідно до ч. 1 ст. 12 закону щорічну відпустку можна поділити на частини будь-якої тривалості на прохання працівника за умови, що основна безперервна її частина становитиме не менш як 14 календарних днів. Невикористана частина щорічної відпустки має бути надана працівникові до кінця робочого року, але не пізніше 12 місяців по закінченні робочого року, за який відпустку було надано.

Чи можливе надання грошової компенсації замість щорічної відпустки?

Право на надання відпустки забезпечується накладанням заборони на заміну відпустки грошовою компенсацією, крім випадків, передбачених ст. 24 закону, коли допускається виплата грошових компенсацій:

1/ звільнення працівника, при цьому компенсуються всі невикористані ним дні щорічної відпустки, а також додаткової відпустки працівникам, які мають дітей;

2/ за бажанням працівника за частину щорічної відпустки, наданої за робочий рік, що закінчується після 31 грудня 1996 року. При цьому тривалість наданої працівникові щорічної і додаткової відпустки не повинна бути менш як 24 календарні дні.

Відпустки, що не були використані за попередні робочі роки, замінюються грошовою компенсацією лише в разі звільнення працівника, який їх не використав.

Відповідно до ч. 5 ст. 24 закону особам віком до 18 років заміна всіх видів відпусток грошовою компенсацією не допускається.

Оксана БАДЕЙ.

Доморощені вандали

Я й досі не можу отямитися. Напередодні Христового Воскресіння вранці прийшов на кладовище у містечку Ківерці, де поховані мої батьки. Те, що побачив, важко передати словами. На землі лежали дерев'яні хрести, десятки пам'ятників повалено й побито... Люди приходили, німіли, плакали і молилися. Такого страшного глуму над могилами мертвих ніхто в нас не пам'ятає. Згодом виявилося: це вандалізм хлопців, серед яких — неповнолітні. По місцевому радіо передали, що порушено кримінальну справу, за глум над могилами їх судитимуть. За таке дикунство треба відповідати. Але хіба це винятковий випадок? Не дає спокою думка: звідки в молоді така жорстокість? Що привело їх до морального падіння? Будуємо церкви, ходимо молитися... Але сваримося біля храмів, навіть влаштовуємо бійки. Все це бачать діти. То, може, у цьому вандалізмі вина й дорослих?

Ігор ПОТАПЧУК.
Ківерці
Волинської області.

ГОЛОС УКРАЇНИ

Засновник — Верховна Рада України.

252019, м. Київ-19, вул. М. Грушевського, 5. Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Головний редактор С. ПРАВДЕНКО.
Редколегія: О. БІЛИК (заст. головного редактора), Л. БРОВЧЕНКО (заст. головного редактора), А. ГОРЛОВ (перший заст. головного редактора), В. ЖЕЖЕРА, В. КРАСНОДЕМСЬКИЙ, С. ПИСАРЕНКО, А. СОЛОНСЬКИЙ, В. СУДДЯ (заст. головного редактора).

Адреса редакції: 252047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-88-23; телефакс — 224-72-54; відділ реклами — 441-89-34, 441-89-44.
◊ Рукописів не повертаємо.
◊ Листування з читачами — тільки на сторінках газети.

◊ За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець.
◊ Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.
◊ За точність викладених фактів відповідальність несе автор.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами. Індекс 60955. Тираж 280013.

Комбінат друку видавництва «Преса України». 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50
1 2 3 4 ~~5~~ 6 7 8 9 0
Зам. 0311097.

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання — КВ № 1 від 26.05.1994 р.